

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2012

Karolína Bláhová

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
FILOSOFICKÁ FAKULTA
ÚSTAV ROMANISTIKY

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

POLITICKÁ A HOSPODÁŘSKÁ SPOLUPRÁCE ZEMÍ JIŽNÍ
AMERIKY

Vedoucí práce: Mgr. Michal Vančura, Ph.D

Autor práce: Karolína Bláhová

Studijní obor: Španělský jazyk pro evropský a mezinárodní obchod

Ročník: 5.

2012

Prohlášení o původnosti práce:

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně, pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění, souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 SB. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáváním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne 6. ledna 2012

.....
Karolína Bláhová

Poděkování:

Děkuji slečně Mgr. Petře Karvánkové Ph.D a Mgr. Pavlu Markovi Ph.D za odborné vedení, rady, pomoc a průběžné konzultace, poskytnuté během vypracování bakalářské práce. Dále bych chtěla poděkovat rodičům Aleně a Janovi Bláhovým, sestře Tereze Bláhové a Tomasu Waltersovi za celkovou podporu v průběhu vypracování práce. Děkuji také Mgr. Michalu Vančurovi Ph.D, bez jehož záštity bych bakalářskou práci nemohla provést pod Katedrou Geografie.

ANOTACE

Předkládaná bakalářská práce s názvem „Politická a hospodářská spolupráce zemí Jižní Ameriky“ popisuje jednotlivé pohledy na jihoamerickou integraci. Tyto informace jsou zpracovány na základě informací získané ze zdrojů, kterým se věnuje první část práce. V následující kapitole jsou zmíněny důvody a způsoby integrace, politického dialogu a zakládání organizací, kde je také zahrnuta část ekonomického vývoje a vliv organizací na členské státy. Poslední část práce obsahuje možnosti řešení či způsoby, jak integrace dosáhnout tak, aby byla účinná v boji proti společným problémům, popsaným na začátku samotné práce.

ABSTRACT

The bachelor thesis entitled “Political and Economic Cooperation of Countries in South America” describes several points of view on South American integration. Published opinions were found in sources like historical studies, magazines and internet sources as described in the first part of the main text. Reasons for and means of integration, related political dialogue and some existing international organizations are discussed in the following section. The last part discusses potential mechanisms for efficient integration that addresses the complexities described in the beginning of the work.

Obsah

Úvod	9
1. Rozbor použité literatury	11
1.1 Rozbor výtisků věnujících se Jižní Americe	12
2. Přehled politických a hospodářských organizací jihoamerického kontinentu	13
2.1 Integrace v Latinské Americe	15
2.2 Jižní Amerika obecně	17
2.3 Hospodářské organizace působící na jihoamerickém kontinentu	18
2.3.1 Andské společenství	19
2.3.1.1 Stručný popis současné politické a ekonomické situace členských států Andského společenství	20
2.3.1.2 Vliv Andského společenství na ekonomický vývoj členských států	21
2.3.1.3 Úvod do sociální situace členských států Andského společenství	24
2.3.2 MERCOSUR	25
2.3.1.1 Stručný popis současné ekonomické a politické situace členských států MERCOSUR	26
2.3.2.2 Politika MERCOSUR	29
2.3.2.3 Vliv MERCOSUR na členské státy	30
2.3.2.4 Úvod do sociální situace členských států MERCOSUR	31
2.3.3 Vztah mezi MERCOSUR a Andským společenstvím	32
2.3.4 UNASUR	33
2.3.4.1 Stručný popis současné politické a ekonomické situace členských států UNASUR	35
2.3.4.2 Institucionální struktura UNASUR	36
2.3.4.3 Činnosti UNASUR	37
2.3.4.4 Vliv UNASUR na členské státy	38
2.3.4.5 Úvod do sociální situace členských států UNASUR	39
Závěr	41
Resumen (Español)	43

Conclusion (English)	46
Přílohy	48
Odkazy	55
Seznam použité literatury	55

ÚVOD

Jihoaamerické státy v poslední době začaly utužovat vnitřní politické vztahy mezi jednotlivými zeměmi mající velký vliv na vývoj zahraničního trhu. Ať už je to rostoucí moc největšího státu Brazílie, nebo levicová diktatura Hugo Cháveze ve Venezuele, všechny státy se snaží zorganizovat mezinárodní dialog, který by napomohl v boji proti chudobě a v mezinárodním postavení nejen jednotlivých států, ale i celé oblasti. Tento dialog se odráží ve vzniku mezinárodních uskupení vznikající v Jižní Americe. Není to však jednoduché. Mnoho států se stále musí vyrovnávat se změnou jejich vnitřní politické scény po dlouholetých diktaturách. Dalším přítěžujícím faktorem je chudoba a kriminalita dominující téměř na celém kontinentu, stále ještě trávající ozbrojené konflikty, např. v oblasti Kolumbie a Venezuely nebo hospodářská konkurence dvou gigantů Jižní Ameriky – Argentiny a Brazílie. Také geografická poloha a geologická stavba jsou další ze zaručujících faktorů ovlivňující rozvoj jednotlivých států. Na kontinentu můžeme nalézt opuštěná místa bohatá na nerostné suroviny, avšak chudoba obyvatel a často právě nepřístupná geografická poloha zabraňuje přístupu k nim a jejich hospodářskému využití. Již zmíněný politický dialog by měl v budoucnosti tyto faktory eliminovat a tím uvolnit cestu rozvoji v celé oblasti.

Úvodní kapitola je věnována rozboru literatury použité ke zpracování práce, kde jsou rozepsány jak cizojazyčné tak česky psané hlavní zdroje, důležité pro podložení fakt popisovaných v bakalářské práci.

Další kapitola bude věnována třem mezinárodním organizacím vedoucí k onomu politickému dialogu, a tedy celkové integraci všech zemí v regionu. Jsou to Andské společenství, MERCOSUR (Mercado Común del Sur) a UNASUR (La Unión de Naciones Suramericanas), zmíněna budou i jiná společenství. Popíše jejich vývoj od samotného vzniku do současnosti, jejich působení na mezinárodní scéně, pravidla a organizační strukturu. V této kapitole je rozepsaná současná situace členských států. Zároveň je zde provedena stručná analýza ekonomického vývoje HDP jednotlivých členských států těchto organizací a také vliv na sociální vývoj v daných oblastech. Částečně bude také obsahovat zmínku o důležité společné politice zavedené v těchto státech. Předcházet bude stručné připomenutí původních návrhů, jak by jihoaamerická integrace měla fungovat a důležitosti této integrace pro ekonomické bloky na tomto území.

V závěru práce je zhodnocena celková historie snahy o jihoamerickou integraci, faktory, které na ni negativně, či pozitivně působí a směry, kterými se tato integrace ubírá. Jsou zmíněny také vztahy jihoamerického celku s USA, Evropskou unií a iberoamerickými summity¹.

¹ Iberoamerický summit je každoroční setkávání se hlav států a vládních představitelů 22 zemí Latinské Ameriky a Evropy, jejichž úředními jazyky jsou španělština a portugalština. Je to fórum, jehož cílem je projednávat dění na mezinárodní politické scéně a tím posílit vzájemnou spolupráci mezi regiony. Členské státy jsou: Argentina, Bolívie, Brazílie, Chile, Kolumbie, Costa Rica, Kuba, Ekvádor, El Salvador, Španělsko, Guatemala, Honduras, Mexiko, Nicaragua, Panama, Peru, Paraguay, Portugalsko, Dominikánská republika, Uruguay, Venezuela a Andorra.

1. ROZBOR POUŽITÉ LITERATURY

K vypracování bakalářské práce byly využity různé česky psané i cizojazyčné zdroje. Aby bylo možné pochopit a částečně i zahrnout historický vývoj této lokality, byla prostudována šestnácti svazková studie *Historia de América Latina* vypracovaná LESLIE BETHELLEM (2003). Svazky jsou rozděleny podle jednotlivých regionů, v předložené práci jsou zdrojem především díly *América Latina Independiente, 1820 – 1870*; *América Latina Economía y Sociedad, 1870 – 1930*; *América del Sur, 1870 – 1930* a *El Cono Sur desde 1930*. Studie se věnuje především historii, kultuře a ekonomické situaci zemí a regionů v daném období.

Z cizojazyčných výtisků jsou také zahrnuty informace ze španělského deníku *El País* a *ABC*. Deník *El País* se v ohledu na témata věnovaných tohoto kontinentu, zabývá převážně situací na severozápadě Jižní Ameriky a problémům v příhraničních oblastech Kolumbie a Venezuely. Informace jsou doplněny poznámkami z českých výtisků z knihy *Chile* (CHALUPA, J., 2006), *Brazílie* (KLÍMA, J., 2003) a dodatky z *Encyklopedie Diderot* (1999), *Encyklopedie Moderní Historie* (PEČENKA, M., LUŇÁK, P., a kol. 1999) a *Amerika v Proměnách Staletí* (OPATRŇÝ, J., 1998).

Kapitola pojednávající o mezinárodních organizacích, MERCOSUR, UNASUR a Andské společenství je zpracována na základě aktuálních prověřených internetových zdrojů. Jedná se o oficiální webové stránky daných organizací (<http://www.mercosul.gov.br>, <http://www.comunidadandina.org>, <http://www.pptunasur.com/>) aktualizované o internetová média, která jsou uvedena v seznamu použité literatury. Velmi užitečné a přínosné informace v otázkách jihoamerické integrace byly čerpány z elektronické knihovny portálu www.comunidadandina.org.

V České republice se jihoamerickému dění věnuje především Katedra Iberoamerikanistiky na Karlově Univerzitě v Praze a katedra Latinskoamerické politologie na Univerzitě v Hradci Králové. Články o problematice Jižní Ameriky můžeme nalézt i v českých výtiscích *Mezinárodní politika* (měsíčník vydávaný Ústavem mezinárodních vztahů v Praze), který se věnuje politickému dění ve světě i v České republice. Články o Jižní Americe v tomto výtisku většinou pojednávají o problematice drogových gangů v Kolumbii (ročník XXXIV, 1/2010), dopadu současné celosvětové ekonomické krize na státy Jižní Ameriky (Ročník XXXIII, 3/2009), problematice přiklonění se jednotlivých států k levostranné politice (Ročník XXXII 12/2008), problematice krize v Bolívii (Ročník XXXII 6/2008) a nástupu prezidentky

Michelle Bacheletové do chilského prezidentství (Ročník XXXII 4/2008). Čtvrtletník Geografické rozhledy (vydáváný Českou geografickou společností), se věnuje zejména kulturou, biodiverzitou a geologické stavbě rozložení amerického subkontinentu. Vzhledem k jeho hlavnímu zaměření, které slouží zejména jako didaktická pomůcka k výuce zeměpisu a zabývá se novými geografickými poznatky, téma Jižní Ameriky zahrnuje pouze nepatrné procento témat uvedených v tomto časopise. Z výtisku byly prověřeny ročníky od roku 1992, z nichž specializovaný na Jižní Ameriku byl ročník 4/1996 – 1997. Věnuje se v něm nejzákladnějším tématům a problematikám v Jižní Americe. Aglomerace São Paula, nekonečné téma o drogách v andských zemích, urbanizacím a slumům². Zmínky o Jižní Americe můžeme nalézt v dalších sedmi číslech tohoto časopisu.

V práci je také zahrnuta stručná analýza ekonomického vývoje členských zemí uvedených organizací působících na jihoamerickém kontinentu. Data k této analýze jsou čerpána z oficiálních zdrojů Mezinárodního měnového fondu a Mezinárodní banky dle aktuálních vedených statistik. Data k poznámkám o sociálním vývoji byla vzata z oficiálního portálu CEPAL^[1] (Comisión económica para América Latina y el Caribe), zaštitěného Organizací spojených národů (OSN).

1.1 Rozbor výtisků věnujících se Jižní Americe

El País je deník, který vychází ve Španělsku. Zaobírá se zejména politickými situacemi právě ve Španělsku, ale i na mezinárodní scéně. K tématu bakalářské práce jsou zhodnoceny zejména rubriky týkající se Latinské Ameriky a problematik nejvíce zmiňovaných v těchto rubrikách.

Problematika	El País	Mezinárodní politika	Geografické rozhledy
Téma drogy	95%	1%	0%
Amazonský prales	10%	0%	5%
MERCOSUR	40%	0%	0%
UNASUR	20%	0%	0%
Andské společenství	10%	0%	0%
Venezuela X Kolumbie	95%	2%	0%
Chudoba	10%	1%	2%
Ostatní	5%	2%	3%

Tabulka č. 1: Porovnání měř, ve kterých se jednotlivé tisky věnují určitým tématům týkajících se Jižní Ameriky

² Slums: chudinské čtvrti v některých velkoměstech vyznačující se provizorními či zchátralými obydlími (VŠEOBECNÁ ENCYKLOPEDIE DIDEROT, 1999).

Studie byla vypracována na základě vlastního autorčina sledování jednotlivých výtisků.

Vzhledem k zaměření je až překvapivé, že časopis Mezinárodní politika se dění kolem jihoamerické politické scény se zabývá velmi nepatrně. Na druhou stranu je pochopitelné, že pro Českou republiku jsou jiné oblasti světa důležitější.

Naopak deník El País k latinskoamerickému dění přikládá velký důraz, což dokazuje, jak důležitá je pro Španělsko spolupráce právě s tímto regionem. Na základě iberoamerických summitů můžeme tedy předpokládat velmi úzkou spolupráci těchto dvou celků. Nejvíce zmiňovaným tématem je problematika sporu mezi Venezuelou a Kolumbií. Informace z El Paísu byly čerpány z doby autorčina studijního pobytu ve Španělsku a z oficiálních internetových portálů www.elpais.com. Údaje z časopisu Mezinárodní politika jsou z internetového zdroje www.iir.cz za poslední 3 roky (2008 – 2011). Geografické rozhledy jsou zpřístupněné na Katedře Geografie Pedagogické fakulty Jihočeské Univerzity v Českých Budějovicích. Byly prohledány čtvrtletníky od roku 1992 do 2011.

2. PŘEHLED POLITICKÝCH A HOSPODÁŘSKÝCH ORGANIZACÍ JIHOAMERICKÉHO KONTINENTU

Zakládání organizací v různých formách a sjednocování zemí v rámci jednotlivých kontinentů je globální trend vyskytující se již v dobách Římské říše. Integrace na starém kontinentě byla cílem mnoha evropských osobností. Kulturní a náboženské sjednocené území bylo snahou i Karla Velikého (Karolinské impérium), Jiřího z Poděbrad (snaha o vytvoření společenství evropských křesťanských států) a Napoleona Bonaparte. Prozatím nejúspěšnější projekt však byla myšlenka, která se nezakládala na získání nového území, či kulturní a náboženské spojenectví, nýbrž založení ekonomické unie, kde má každý stát částečně zachovanou suverenitu, ale jeho vztahy s ostatními evropskými zeměmi jsou upravovány společnými legislativními pravidly.

Zakládání unií se přesunulo i na Nový svět. V severní části byla založena hned po vyhlášení nezávislosti ke konci 18. století a byla základem nejsilnější světové ekonomiky ve 20. a 21. století. V Jižní Americe byl tento trend snahou tzv. Velké Kolumbie. Při bojích za nezávislost v prvních dvaceti letech 19. století vytvořily Ecuador, Kolumbie, Panama a Venezuela federativní republiku v čele s prezidentem

Simonem Bolívarem, která po vyhlášení nezávislosti nad Španělskem a Portugalskem v celé Jižní a Střední Americe měla dát základ „vzniku konfederace středoamerických a jihoamerických států“ (DIDEROT, 1999). Vývoj na nezávislém kontinentě se však ubíral jiným směrem. Různorodost tohoto území podpořila rozpad celku v roce 1831 po odstoupení Venezuely (na základě četných úspěšných protestů liberálů proti centrální bolívarské vládě) a Ekvádoru (ten podpořil protesty ve Venezuele). Spojenectví pak zakládaly jednotlivé státy pouze v případě, kdy se jednalo o válečné konflikty (příkladem je Pacifická válka³, či válka Trojité aliance⁴). Samostatné státy se v Jižní Americe potýkaly s četnými ekonomickými i politickými krizemi, snahy o vzájemnou spolupráci a založení jakékoliv unie byly v té době nemyslitelné. Rozdíly mezi zeměmi jsou obrovské. Každá země má jiný zdroj příjmů a jiné ekonomické podmínky, odlišné politické pohledy na mezinárodním dění a také získávají podporu od jiných států světa. Navzdory všem těmto odlišnostem čelí země podobným problémům – chudobě, kriminalitě, drogám, nekonečným vzdálenostem, které brání přístupu ke zdrojům surovin, jejich nedostatek a znečištění životního prostředí. Při snaze o zlepšení těchto stavů prošly státy četnými diktátorskými režimy, demonstracemi a válkami. V poslední době se ale snahy začaly upínat k vzájemné mezinárodní spolupráci. Nedostatek surovin může být vyřešen dohodami o volném obchodu mezi státy, chudoba, kriminalita a znečištění životního prostředí pak společnými silami bojujícími proti těmto jevům.

Tato kapitola bude pojednávat o třech hlavních mezinárodních organizacích a uskupeních, které mají největší vliv na ekonomickém a mezinárodně-politickém dění v oblasti mezinárodního dialogu mezi všemi státy jihoamerického subkontinentu a byly založeny právě v rámci celkové jihoamerické integrace. Organizačně jsou podkapitoly o Andském společenství, MERCOSUR a UNASUR popsány z historického hlediska, větší důraz je ale kladen hlavně na současnou situaci a vliv jednotlivých uskupení na ekonomický a politický vývoj ve sledovaných zemích. Detailnější popis si zaslouhuje kapitola o organizaci UNASUR, jelikož se jedná o nejnovější a rostoucí organizaci

³ Tichomořská válka, někdy také zvaná „válka o ledek“: hranice andské provincie Atacama nebyly přesně vymezeny a docházelo tak ke sporům mezi Chile a Bolívií (ve spojenectví s Peru), které vyvrcholily v únoru 1879 obsazením přístavu Antafagasta v Chile. Chile obsadilo celou Atacamu a dobylo až hlavní město Peru – Limu. 20. 10. 1883 muselo Peru přijmout podmínky příměří, kterými ztratilo provincii Tarapaca, Tacna a Arica. Prozatímní mírová smlouva s Bolívií byla uzavřena v roce 1884 a Bolívie ztratila přístup k moři (PEČENKA, M., LUŇÁK, P. a kol. 1999).

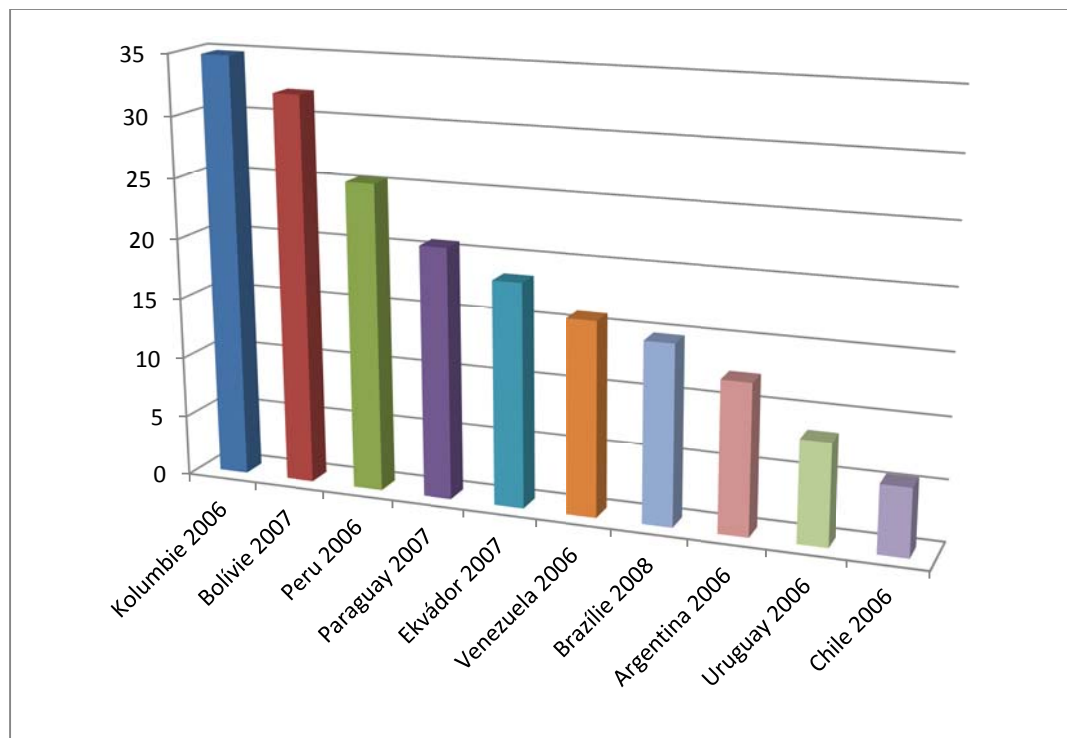
⁴ Paraguayská válka: konflikt Paraguaje proti koalici Brazílie, Urugaje a Argentiny 1864-1870. Původní záminkou vzniku této války byl zájem Argentiny a Brazílie na politickém dění v Uruguaji. Paraguay částečně ze strachu z rostoucích velmocí a částečně ze zájmu o území v Uruguaji napadla Uruguay a Brazílii. K napadeným státům e přidala Argentina. Paraguay válku prohrála a ztratila nejen území, ale následně se musela vypořádat s nadměrným úbytkem obyvatel.

v daném území, měla by do budoucna být i nejnápadnějším faktorem ovlivňujícím podobu mezinárodní politiky v Jižní Americe. Podrobnější popis vývoje a struktury společenství MERCOSUR již vytvořila ve své bakalářské práci Renata Lexová (2009). Ve své práci se především zaměřila na mezinárodní obchod mezi členskými státy MERCOSUR a Evropské unie.

Předcházet ale bude povídání o důležitosti a samotnému důvodu jihoamerické integrace, jejím překážkám a názorům jednotlivých zemí

2.1 Integrace v Latinské Americe

Přestože je Latinská Amerika jeden z nejbohatších států na nerostné suroviny, řadí se mezi jedny z nejchudších kontinentů světa. Téměř 41% obyvatel tohoto subkontinentu žije pod hranicí chudoby. V průměru 19% obyvatel Jižní Ameriky žije s méně než 2 dolary na den (viz graf č. 1). Tento kontrast dal za vznik zatím nevyřešené otázce: Jak je možné, že na kontinentě s velkým potenciálem se tolik lidí potýká s chudobou?

Graf č. 1; Zdroj: CEPAL; Porovnání jihoamerických zemí v závislosti na procentu lidí, kteří žijí s méně než dvěma dolary denně^[8].

Jak bylo již zmíněno, chudoba spojená s kriminalitou a špatná infrastruktura, která nedovoluje šetrně zpracovávat nerostné bohatství, byly základním tématem, jež započalo řešení právě této otázky. Různorodost států na tomto území, kde každá země má odlišné zkušenosti ve snaze o vypořádání se s těmito problémy, je velká. V poslední dekádě 20. století a na začátku 21. století se však obrátily k trendu, jaký se od poloviny 20. století objevuje i v Evropě – mezinárodnímu politickému a ekonomickému dialogu, komunikaci mezi národy, státy, regiony, uskupeními, která by vedla k jednotnému cíli. S touto komunikací jde ruku v ruce i integrace. Jedná se o komunikaci, jež vede společnou cestou k řešení problémů a částečně i vylepšit celkovou situaci, zjednodušit složité procesy v rámci obchodování mezi sebou atd. Integrací by se státy dostaly nejen ke zlepšení situace uvnitř nichž samotných, ale i působení regionu na světové scéně. Tento druhý cíl, zdá se, je časově méně náročný než řešení interních problémů. V době současné ekonomické krize 21. století je Jižní Amerika po Číně jeden z nejvíce ekonomicky rostoucích regionů na světě. Otázka chudoby však stále přetrvává a odpověď je stále neznámo kde.

I přes podobnou historii, velmi podobný jazyk a podobné tradice můžeme v Jižní Americe nalézt obrovské rozdíly zejména v politické a ekonomické aktivitě jednotlivých států. Přestože Kolumbie a Venezuela jsou sousedními státy s podobnými přírodními podmínkami, podobným historickým vývojem (vzpomeňme například na Velkou Kolumbii a Simona Bolívara), dnes je mezi nimi největší rivalita ze všech zemí na tomto subkontinentu. Zatímco v Kolumbii podporované Spojenými Státy, se objevuje obrovská kriminalita v rámci drogových gangů a ultralevicových povstaleckých organizací, Venezuelu trápí obrovský ekonomický propad na světovém trhu, i když se jedná o pátou největší ropnou velmoc na světě.

Nejsilnější ekonomikou v Jižní Americe se pyšní Chile. Z historického hlediska mělo Chile vždy výhodu v otázkách nerostného bohatství. Již po obdržení nezávislosti byly zásoby mědi a ledku velkým lákadlem pro těžaře ze zahraničí, zejména z USA a zájem dodnes neupadl. Velmi dobré obchodní vztahy si rovněž udržuje s opačným pobřežím Pacifiku. Na druhou stranu je Chile k jihoamerické integraci nejvíce zdrženlivé, což je celkem pochopitelné - rádo by si udrželo svoje „standarty“. Spoléhání se na chudší země na kontinentu by bylo pro stát velkým rizikem.

Naopak dvě nejrozlehlejší země, mezi kterými se vyskytuje největší konkurenceschopnost – Argentina a Brazílie – integraci nadšeně vítají. Orientace obou států na spolupráci s ropnou „velmocí“ Venezuelou je toho důkazem. Brazílské ropné

společnosti lákají Venezuelu na založení jedné velké profitové organizace pro tuto nerostnou surovinu. Ostatně i Venezuele se jevila lépe spolupráce s těmito giganty, než s „andským“ regionem, jehož členy jsou právě Kolumbie, nebo Peru, opírané rovněž o podpory ze strany USA.

Toto byly jen příklady, které by měly objasnit odlišnost postavení a orientace států na tomto kontinentě. Je tedy evidentní, že když se státy rozhodly podstoupit proces integrace, jistě museli počítat s mnoha překážkami a dlouhodobým a složitým procesem, aby se jen přiblížily k onomu společnému cíli.

2.2 Jižní Amerika obecně

Jižní Amerika tvoří součást geografického kontinentu Amerika. Jeho rozloha je 17 843 000 km². Na jeho území se rozkládá jižní pásmo pohoří Kordillery (Andy), které je využito zejména k těžbě nerostných surovin. Amazonský prales leží na severním území subkontinentu.

V Jižní Americe leží celkem 12 samostatných suverénních států (Argentina, Bolívie, Brazílie, Ekvádor, Guyana, Chile, Kolumbie, Paraguay, Peru, Surinam, Uruguay a Venezuela) a tři závislá území (Francouzská Guyana, Malvíny a ostrovy Jižní Georgie a Sandwichovy ostrovy).

Z hlediska státního zřízení jsou všechny státy prezidentskými republikami, mezi federativní republiky patří Brazílie, Argentina a Venezuela. Ostatní země patří mezi státy unitární. Při dělení států do skupin podle stupně vyspělosti a struktury ekonomiky s ohledem na ostatní státy světa se v Jižní Americe vymezují 2 stupně: *rozvojové státy na vyšším stupni vývoje*: Brazílie, Argentina, Chile, Venezuela, Uruguay; a *rozvojové státy na středním stupni vývoje* - Peru, Kolumbie, Surinam, Ekvádor, Paraguay, Bolívie, Guyana, Francouzská Guyana (MIČKOVÁ K., FILIPOVÁ L., VANČURA M., 2007).

Plošně největším státem Jižní Ameriky je Brazílie s hlavním městem Brasília, ve kterém sídlí vláda v čele s brazilským prezidentem (v současné době Dilma Rousseffová). Obchodně nejdůležitější město a centrum veškerých průmyslových odvětví Brazílie je však São Paulo (počet obyvatel: 11 milionů, téměř 20 milionů celá metropolitní oblast). Je to největší a jedno z nejdůležitějších měst v Jižní Americe. Přesto se však v žebříčku HDP řadí až na 5. místo s 10 466 dolarů na osobu (k roku 2009). Stát s největším HDP na osobu je Chile (14 529 \$/os., 2009). Zatímco nejnižší hodnotu HDP vykazuje Guyana (přes 4000 \$/os. 2009)^[2].

2.3 Hospodářské organizace působící na jihoamerickém kontinentu

Na jihoamerickém subkontinentu nepůsobí pouze zmiňované organizace MERCOSUR, UNASUR a Andské společenství. Kromě jiných regionálních uskupení jsou vztahy upravovány také celosvětovými organizacemi. Organizace spojených národů (OSN), Světová obchodní organizace (WTO), Mezinárodní měnový fond (IMF), Světová banka, Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD) a jiné.⁵ Tyto organizace upravují určitá pravidla a provádí sankce za jejich nedodržení na celosvětové úrovni. Také připravují krizové plány, nicméně neupravují obchody a vztahy pro země konkrétně. Ty si do nedávna řídily státy samy mezi sebou na základě bilaterálních dohod. Není však tajemstvím, že se státy začaly inspirovat evropskou integrací, aby docílily celkového ekonomického rozvoje. Dokládá to i původní cíl nejstarší z těchto organizací – Andského společenství.

2.3.1 Andské společenství (Comunidad Andina – CAN)

„Andské společenství je společenství čtyř zemí ležících na území pohoří And – Bolívie, Peru, Ekvádor a Kolumbie, jejichž cílem je dosáhnout celkového autonomního a vyváženého rozkvětu prostřednictvím andského, jihoamerického a latinskoamerického sjednocení. Dalším cílem tohoto společenství je prohloubení integrace s ostatními většími světovými trhy, podílení se na společných jednáních s ostatními integračními procesy a na mezinárodní scéně vystupovat jako jeden hlas“ (PEČENKA, M., LUŇÁK, P. a kol., 1999). Základem ke společné spolupráci mezi členskými státy je však dodržování demokratických principů a základních lidských práv a svobod.

Společenství vzniklo podepsáním dohody z Cartageny (Kolumbie) v roce 1969. Složení se během jeho existence měnilo, zakládajícími členy byla též Venezuela a Chile, ti ale z politických důvodů ze společenství odstoupili. Chile v roce 1976 kvůli své přílišné uzavřenosti vůči vstupu do jiných trhů, Venezuela v roce 2006 za účelem zúčastnit se formování a fungování ve společenství MERCOSUR, jehož pravidla nedovolovala členství v jiných mezinárodních organizacích. Dalším faktorem odchodu

⁵ Dalšími organizacemi jsou: OAS (Organizace Amerických států), TIAR (Meziamerická dohoda o vzájemné pomoci), Amazonský pakt, ALCA/FTAA (Celoamerická Zóna Volného Obchodu), OPEC (viz poznámka pod čarou č. 31), ILO (Mezinárodní organizace práce), Interpol, APEC (viz odkaz 8), SELA (Latinskoamerický hospodářský systém), ALADI (Latinskoamerické integrační uskupení), CARICOM (Karibské společenství) a ALBA (Bolívarský svaz pro lid naší Ameriky) atd.

Venezuely z Andského společenství byl úzký kontakt Peru a Kolumbie se Spojenými státy, který Venezuela nebyla ochotna podporovat vzhledem k levicovému zaměření jejího prezidenta – Huga Cháveze⁶. Zóna volného obchodu a částečně i celní unie byly dovršeny v 90. letech 20. století, avšak státy stále nejsou ochotny ustoupit od svých národních zájmů, což způsobuje vnitřní krizi, která se také projevila například také právě vystoupením Chile a Venezuely.

Stejně jako většina mezinárodních organizací má i Andské společenství své vlastní správní orgány, z nichž hlavní jsou Prezidentská rada (složena z prezidentů členských zemí, schází se pravidelně jednou ročně), Sekretariát (se sídlem v Limě v Peru, plní funkci výkonného orgánu Andského společenství, a má tak na starosti každodenní chod Společenství) a Parlament (se sídlem v Bogotě v Kolumbii, skládá se z 20 zastupitelů – 5 z každé země; stanovuje základní postupy a směry následující integrace).

Společenství uzavřelo dohodu umožňující volný pohyb osob mezi členskými státy. Výjimku si však vynutil Ekvádor, který trvá na tom, aby kolumbijští obyvatelé dodali výpis z trestního rejstříku při přechodu hranic. Důvodem jsou vnitřní nepokoje v Kolumbii mezi pravicovou a USA podporovanou vládou a levicovými revolucionářskými guerillami⁷, které bojují právě proti této vládě. Vnitřní zájmy Andského společenství v roce 2010 se týkaly zejména sociální politiky. Hlavní body programu obsahovaly boj s chudobou, podvýživou a negramotností, rozvoje venkova a zdravotnictví a také otázky pohlavní diskriminace (nárůst v podpoře pro rovné příležitosti). Rozvoj se také týkal komunikačních médií s cílem přispět k sociální, kulturní a hospodářské integraci všech čtyř zemí. Andské společenství se sice snaží

⁶ Hugo Rafael Chávez Frías je venezuelským prezidentem opětovně voleným již od roku 1998, jehož hlavním politickým cílem je tzv. Socialismus 21. století. Politickou kariéru začal již v 80. letech 20. století, kdy založil Revolucionářské bolivarské hnutí 200, se kterým se pokusil v roce 1992 o vojenský puč v zemi, proti tehdy zkorumpované vládě. Po tomto neúspěšném kroku byl zatčen, nicméně si získal sympatie nižších a středních tříd a po jeho propuštění založil sociálně demokratickou politickou stranou. V plně demokratických prezidentských volbách v roce 1998 získal 56% hlasů a stal se prezidentem. Na základě referenda mu bylo povoleno založit novou ústavu, dle níž přebírá moc rozhodovat o státních úřadech. Legalizuje rovněž znárodnění privátního sektoru a naopak zakazuje privatizaci národních ropných zásob. Přestože je Venezuela pátá největší ropná velmoc na světě, Chávezův režim ukázal, že s tímto mandátem neumí řádně hospodařit. Za doby jeho vlády inflace dosáhla 27% a HDP kleslo o více než 2,5% (r. 2010). Venezuela udržuje velmi blízké vztahy s Brazílií, Argentinou a Bolívií. (DIDEROT, 1999)

⁷ Guerrilla: partyzánská hnutí, která vedou ozbrojené konflikty proti vládám, s nimiž jsou nespokojeni. V Jižní Americe převládají levicová guerillová hnutí. Např. FARC: ultralevicová povstalecká organizace, největší v Kolumbii. Zapříčinila vojenský konflikt mezi Kolumbií a Ekvádorem na začátku 21. století. Ukrývala se v severním území Ekvádoru, kde ji napadly vojenské jednotky Kolumbijské armády. Spor vyústil v ozbrojený konflikt a chladné vztahy mezi oběma zeměmi až do roku 2008, kdy uzavřely příměří. (DIDEROT, 1999)

dosáhnout jednotných úmluv a působit jednotně, vnitřní spory mezi jeho členskými státy (např. zmiňovaný konflikt Ekvádoru s Kolumbií) mu to však nedovolují.

Další příklad působení Andského společenství, tentokrát s pozitivním dopadem se týká příhraničního projektu s Evropskou unií. Jedná se o situaci životního prostředí, která je v důsledku s nekontrolovatelným skladováním odpadu kritická. Bolívie a Peru za podpory Andského společenství požádaly Evropskou unii o spolupráci, která spočívá ve finanční dotaci (ČÍŽKOVÁ, Z., 2008).

2.3.1.1 Stručný popis současné politické a ekonomické situace členských států Andského společenství

Bolívie:

Prvním civilním prezidentem byl Sánchez de Lozada (2002 – 2003), který podporoval rozvoj ekonomiky a infrastruktury. Nyní v zemi panuje napětí kvůli snaze východu země o vyhlášení autonomie. Velké ekonomické rozdíly mezi východem a západem způsobují špatnou kontrolu nad obchodem s nerostným bohatstvím. Mezi nejdůležitější nerostné suroviny těžené na území Bolívie patří stříbro a cín a také poloviční světová zásoba ložisek lithia přitahuje do země další zahraniční investory.

Znárodňovací tendence bolivijské vlády v čele s prezidentem Evo Moralem⁸ (od roku 2006) však nedovolí přístup zahraničních subjektů na bolivijský trh jako potencionálních konkurentů vlastních státních firem. V zemi kvete i ilegální obchod s kokainem.

Peru:

Ve 21. století se Peru snaží vyrovnat s krizí nejprve pod vedením levicového Alejandrem Toledem (2001 – 2006), dnes v čele s Alanem Garcíou (od roku 2006). Vyváží hlavně měď, zlato, zinek a rybí moučku do zemí Jižní Ameriky (Brazílie, Chile) a do USA a Číny.

Ekvádor:

⁸ Evo Morales (narozen 1959): vůdčí osobnost bolivijského socialismu, prezident Bolívie od roku 2006, podruhé zvolen prezidentem 2009. Do čela své vlády si postavil přední levicové filosofy, za což byl často kritizován. Je rovněž prvním domorodým prezidentem.

Největší příjmy přináší do rozpočtu státu především vývoz banánů, ropy, krevet a zlata. V posledních letech i konzervované ryby a květiny. Jediné řešení ekonomické krize na začátku 21. století viděly vlády prezidentů Jamila Mahuada (1998 – 2000) a Gustava Noboa (2000 – 2003) v přechodu ekvádorské měny sucre na americké dolary, ke kterému nakonec nedošlo. I přes částečné zlepšení ekvádorské ekonomiky dosažené mimo jiné globálním zvýšením ceny ropy, žije téměř 40% obyvatel pod hranicí chudoby. Hospodářská situace se sice pomalu, ale přesto stále zlepšuje, hlavně díky fungujícímu exportu zboží a surovin. Hlavními zahraničními investory jsou petrochemické firmy ze Španělska, Brazílie, Číny a Itálie. V současné době se Ekvádor snaží omezit závislost na americkém trhu a soustředí se tak na trhy sousedních zemí. To se odráží v hlavních partnerech dovozu a vývozu, kde kromě USA dominují Kolumbie, Venezuela, Peru, Chile a Brazílie. Dováží z těchto zemí především stroje a zařízení, suroviny a paliva. V současné době vede Ekvádor demokratická ruka Rafaela Correi (od roku 2007).

Kolumbie:

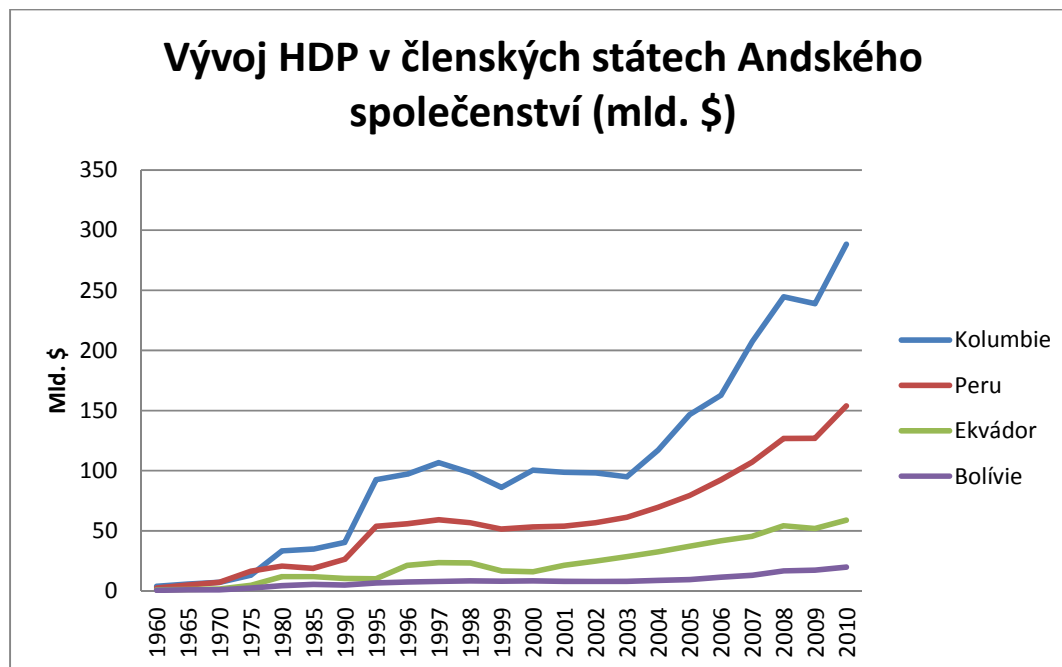
V první dekádě 21. století vedl Kolumbii Álvaro Uribe (2002 – 2010). V současné době guerillové spory vyústily v ozbrojený konflikt mezi Kolumbií a Ekvádorem. V roce 2008 Kolumbie zaútočila na FARC mající útočiště v Ekvádoru. Následkem bylo přerušování diplomatických vztahů mezi oběma zeměmi obnovené až na summitu prezidentů v Georgetownu (Guyana) v roce 2010. Co se týká mezinárodních úmluv, jedná Kolumbie, kromě členů Andského společenství také s Chile a Venezuelou. Je rovněž členem Skupiny Rio⁹.

Z vývozních artiklů jsou nejdůležitější především zemní plyn a ropa, cín, zlato, rudy, stříbro a káva. Největším jihoamerickým obchodním partnerem je Argentina. Do země se dováží zejména průmyslové a dopravní zařízení ze zemí především mimo Jižní Ameriku. Od poloviny roku 2010 je hlavou státu Juan Manuel Santos.

2.3.1.2 Vliv Andského společenství na ekonomický vývoj členských států

⁹ Skupina Rio: *El mecanismo permanente de consulta y concentración política* (stálé zařízení poradenské a politické koncentrace; vlastní volný překlad) – každoroční setkání hlav států a hlavních představitelů vlád zemí Latinské Ameriky a Karibiku.

Přestože bylo řečeno, že jihoamerická integrace byla započata zejména v důsledku sociálních problémů, musíme také zdůraznit, že jedním z důležitých ukazatelů je rovněž ekonomický vývoj tržního celku a členských států. Jako ekonomický ukazatel v porovnání ekonomického vývoje je hodnota hrubého domácího produktu a sleduje se vývoj v členských zemích těsně před založením Andského paktu až po současnost (1975 - 2010). Data jsou čerpána z pravidelných statistik Mezinárodního měnového fondu a Mezinárodní banky.

Graf č. 2; vývoj HDP v členských státech Andského společenství (mld. \$), zdroj: MMF^[10]

60. léta byla doba, kdy každý ze čtyř států žil svým vlastním osudem. Kolumbie se na začátku tohoto období těšila z celkové stabilizace země, jež byla výsledkem reformní vlády A. L. Camarga. Jeho nástupce Guillermo León Valencia však v jeho liberálním duchu nepokračoval a hospodářský úpadek měl i sociální důsledky ve formě vytváření guerill. Přestože odbojová levicová hnutí nabírala postupně na síle, dokázalo se v dalších vládách nastolit vzestupný trend křivky HDP, který byl zastaven až v roce 1997. Založení Andského paktu v roce 1969 započalo v andském regionu trend prudkých nárůstů HDP zakládajících zemí; HDP Kolumbie vzrostlo v prvním pětiletí paktu o 6,4 miliard dolarů (pětiletý nárůst HDP v Kolumbii byl do té doby v průměru 1,5 miliard). Mezi lety 1975 a 1980 byl tento nárůst dokonce 20,3 miliard, největšího vzrůstu v období členství v Andském paktu (později společenství) se však těšil mezi lety 1990 a 1995, kdy nárůst HDP činil přibližně 52,1 miliard dolarů. Toto období bylo

úspěšné nejen z ekonomického hlediska, podařilo se i částečně uklidnit křehkou situaci, tvořenou ozbrojenými konflikty odbojových guerill. Netrvalo ale dlouho a povstalecká hnutí opět posílila. Mírová vyjednávání doprovázená ozbrojenými konflikty mezi vládou a guerillami trvají dodnes. Jak již bylo zmíněno, v roce 1997, kdy propukla východoasijská krize, se zastavil růst kolumbijského HDP, dokonce došlo k hlubokému poklesu a následné stagnaci. Důvodem bylo pokles vývozu ropy do východní Asie, kde právě vrcholila východoasijská krize¹⁰. Asijské „tygři“ museli dramaticky snížit tržní ceny i komodit, kvůli nimž dováželi materiály z Jižní Ameriky. Záporné hodnoty, tedy klesající HDP v zemi, pokračovaly až do roku 2003. Ekonomika v Jižní Americe se ještě musela vypořádat s argentinskou recesí mezi lety 1999 - 2002, jež mimo jiné navyvovala na východoasijskou a ruskou krizi¹¹. K obnovení růstu došlo tedy až po 2003 a to velmi prudkým nárůstem HDP. Mezi lety 2004 a 2009 vzrostlo HDP téměř o 150 miliard dolarů. V roce 2009 růst krátce zaskočila světová ekonomická krize 21. století, navzdory tomuto faktu se však jihoamerická oblast velmi rychle zotavila a jako jedna z mála světových ekonomik v současné krizi již v roce 2010 dosahovala opět pozitivních výsledků.

Podobné, ne však tolik výrazné trendy byly zaznamenány i v ostatních andských zemích. Příkladem je Peru, i když neprokazovalo tak extrémní výkyvy jako Kolumbie. Například trend růstu v pětiletém období 1985 - 1990 Ekvádoru a Bolívie vykazoval zápornou hodnotu ve vývoji HDP. V Ekvádoru byl dovršen rozkvět, který započal nalezením ropy. Cena této komodity byla najednou snížena a Ekvádor se probudil ve vlastní ekonomické krizi. Využil však celosvětového vzestupu tržních cen ropy, na které se napojil a tím se částečně krize zbavil. Přesto nárůst ekonomiky vydržel pouze dva roky, kdy se opět země „svezla“ s východoasijskou a posléze argentinskou krizí. Od konce tohoto období jsou pozorovány pouze kladné hodnoty, avšak ne velmi razantní nárůst.

Rok 1995 byl pro zbytek regionu úspěšným – přijetí společného celního sazebníku se ukázalo jako velmi dobrý tah. Kromě krizí zmítaného Ekvádoru region tedy až do konce 20. století prosperoval. Argentinská, východoasijská a ruská krize,

¹⁰ Rychle rostoucí státy ve východní Asii během 90. let narůstaly rekordním tempem a Evropa, Střední a Jižní Amerika vkládaly velké investice právě do toho regionu. Přestože byly vidět příznaky blížící se krize, kapitál do Asie stále proudil, až se přehoupl přes reálnou hranici. Z této situace již nebylo cesty zpět a tak došlo k devalvaci měn v oblasti. (<http://www.penize.cz/investice/15259-asijska-krize-19971998-a-financi-kolaps-v-rusku>)

¹¹ Devalvace ruského rublu, inflace a deficity mezinárodního rozpočtu a také částečně i vliv východoasijské krize vedly v Rusku na konci 90. let 20. století k ekonomické recesi

kteří na sebe vzájemně navazovaly, však nárůst zastavily a obnovení se země dočkaly až po roce 2002. Z ekonomického hlediska bylo založení volného trhu v andském regionu kladným krokem pro tamější hospodářství.

2.3.1.3 Úvod do sociální situace členských států Andského společenství

Sociální politika Andského společenství je založena zejména na boji s chudobou a na integraci původního obyvatelstva do běžného života. Jedná se o přiblížení chudého obyvatelstva k možnostem, které by jim zprostředkovaly spravovat svoji domácnost a nestrádat hladem. Hlavními body sociální politiky ve společenství jsou kultura a vzdělání, zdravotní reformy, rozvoj venkova, životní prostředí a rozvoj v příhraničních oblastech. Pro zavedení těchto cílů v platnost má uskupení vlastní sociální program v podobě celkového plánu pro sociální rozvoj.

Z členských států má nejvyšší koeficient chudoby Bolívie, nejméně chudoby bychom pak našli v Peru. Bolívie se již dlouhou dobu potýká s politickou nestabilitou a i přes obrovské nerostné bohatství je jednou z nejchudších a nejméně rozvinutých států v Jižní Americe. Stát je rozdělen na bohatý východ a chudý západ, což bylo potvrzeno v roce 2007, kdy si východní část vymínila autonomii. V rámci snahy o celkovou integraci a o boj proti chudobě by se tento akt mohl považovat za protichůdný a jako jeden z faktorů, který zpomaluje integraci andského regionu. Přesto je Bolívie podporována jako důležitým prostředníkem mezi Andským společenstvím a MERCOSUR (podobný jev můžeme nalézt i v mnoha případech v Evropské unii: např. soupeřivé Vlámsko a Valonsko v Belgii, která je centrem dění Evropského parlamentu). V Bolívii žije přes 50% původního obyvatelstva. Většina bydlí buď na venkově a pěstují plodiny a chovají zvířata pro vlastní obživu a pro obživu rodiny. Částečně si pak přivydělávají ručními tradičními výrobky, které prodávají na trzích. Městské obyvatelstvo je pak zaměstnáváno ve státních továrnách zpracovávající vytěžené nerostné suroviny. Služby v dnešním světě tak důležité, jsou v této zemi velmi zaostalé. V prvním desetiletí 21. století však chudoba v Bolívii nastolila klesající trend. Mezi lety 1997 a 2007 se procento chudého obyvatelstva snížilo z 62,1% na 54%. Nejchudší část populace žije na venkově.

Mezitím Peru trvalo pouze 5 let (2004 – 2009) ke snížení chudého obyvatelstva o 13,9% z 48,6% na 34,7%. Peru je v prvním desetiletí 21. století označováno jako nejrychleji rostoucí (vedle Brazílie) ekonomiku v Jižní Americe. Kromě těžby nerostných surovin země kvete v oblasti obchodu s mořskými plody a textilem. Přestože

však růst ekonomiky má prudký trend vzhůru a Peru je ze čtyř zemí ta, která má nejméně chudého obyvatelstva, tato chudoba nemá prudký pokles dolů. To je dáno mimo jiné také situací původního obyvatelstva. Ti zůstávají v odlehlých oblastech s přidělenou půdou a hospodaří pouze pro svoji obživu. Rovněž jsou statistiky ochuzené o neformální obchody, a vykazuje velmi nízkou produktivitu.

Pokles procenta chudoby v obou zbylých státech stále stagnuje. V Kolumbii je to zejména dáno nepřetržitými boji vlády s guerillami, a rovněž postavením chudých indiánů bez pravidelných peněžních příjmů. Ekvádor drží tento trend, i přesto, že se nemusí potýkat s bojem proti guerillám. Musí totiž čelit narůstající korupci v politice a ne příliš markantním růstem jeho ekonomiky.

2.3.2 MERCOSUR (MERCOSUL, pt.; Mercado Común del Sur, šp.; Mercado Comum do Sul, pt.)

Společný trh Jihu vznikl 26. 3. 1991 podepsáním Asunsiónské smlouvy^[3] mezi Brazílií, Argentinou, Paraguají a Uruguayí. Je to třetí největší integrovaný trh na světě (po americkém a evropském). Jeho úkolem je dosažení volného pohybu zboží, služeb a faktorů výroby, dále vytvoření společného celního sazebníku, sblížení hospodářských politik a sjednocení právních předpisů mezi členy, vytvoření společných pravidel týkající se obchodu s nečlenskými státy (KLEIN, WOLFRAM, F., 2000). I přes pokrok ve vývoji v oblasti obchodu, spolupráce a demokratického vývoje se stále ještě nepodařilo zmírnit chudobu na těchto územích (i když ve zbytku Latinské Ameriky je míra chudoby větší).

Vývojovým pokrokům mimo jiné brání také konflikty mezi jednotlivými členskými zeměmi (zejména konflikt mezi Brazílií a Argentinou kvůli obchodním politikám; dalším faktorem byl kolaps argentinské ekonomiky v roce 2001). Krom zakládajících států je členem Venezuela, která podepsala dohodu v roce 2006, avšak oficiálním členem je až od roku 2010¹². Přidruženými státy jsou členové Andského společenství a Chile. Integrace ostatních zemí by měla vézt k uskupení podobnému Evropské unii, tato realizace je ale stále nejistá.

Bolívie je tradičně vnímána jako prostředník mezi Andským společenstvím a zbytkem Jižní Ameriky. MERCOSUR má svoje vlastní instituce, přičemž Rada

¹² Brazílie podepsala dohodu o rozšíření až v roce 2010

společného trhu představuje ten nejvyšší orgán MERCOSUR. Je složená z ministrů zahraničních věcí a hospodářství všech pěti zemí. Tyto se střídají v předsednictví v Radě po 6 měsících. Skupina společného trhu je výkonným orgánem a skládá se z ministerstev zahraničních věcí. Schvalují usnesení navrhovaná Radou a sjednávání dohody s nečlenskými státy a mezinárodními agenturami.

2.3.1.1 Stručný popis současné politické a ekonomické situace členských států Andského společenství

Brazílie:

Vláda prvního prezidenta od založení MERCOSUR Fernanda Henrique Cardoso (1995 – 2003), se musela v roce 2000 soustředit na vyrovnání se s ekonomickou krizí. Extrémní chudoba, kde lidé často přežívají s jedním dolarem na den, vynesla do čela Luize Inacia Lula da Silvu (2003 – 2011), jenž sliboval velké sociální změny a podporu pro chudé. Sliby ale po svém zvolení nesplnil s odvoláním na to, že Brazílii bude trvat dlouhou dobu, než se s obrovskými nerovnými sociálními podmínkami vypořádá. Soustředil se proto na jiné reformy, jakými jsou důchodová, reforma pracovní a právní legislativy, a reformu ve vzdělání. Lula byl také obviněn z několika korupčních skandálů v jeho prvním volebním období, což vedlo k následnému odmítnutí některých Lulových návrhů v Kongresu.

Zahraniční politiku vedl Lula ve stínu pragmatismu. Nebál se spolupráce ani s venezuelským prezidentem Chávezem, ani s americkým Georgem Bushem Jr. Brazílie v této době dostává velmi důležitou roli na poli zahraniční politiky jak v Jižní Americe, tak i v USA. Důležitou roli hrála v konfliktu Venezuely s Kolumbií a také nabírá sílu v jihoamerickém spolku MERCOSUR. Spolu s Argentinou prosazuje projekty v oblasti prodeje a těžby ropy a zemního plynu. Jedním z nich je například spojení venezuelské ropné společnosti PDVSA (Petróleos de Venezuela Sociedad Anónima) a brazilského PETROBRASu v jeden podnik PETROAMERICA.

Téměř 200 miliónu obyvatel^[12] Brazílie si v roce 2010 zvolilo novou prezidentku Dilmu Rousseffovou. Tato první žena v čele státu zamýšlí pokračovat v Lulově programu. To znamená zaměření se zejména na boj s chudobou ve vnitrostátních záležitostech, v zahraniční politice je to zájem o získání vysokých postů v mezinárodních organizacích.

Uruguay:

Na konci devadesátých let 20. století trpěla země ekonomickou recesí, způsobenou hlavně pádem brazilské měny reál, a také napadením dobytčího masa slintavkou a kulhalkou a nakonec také krizí z ekonomického a politického spektra Argentiny. Chudoba se na území země dostala do extrémních hodnot, kdy téměř 40% obyvatel žilo pod hranicí chudoby a tato skutečnost nasměrovala společnost proti zavádění volného obchodu a tudíž i proti tehdejší vládě Jorge Batlleho (2000 – 2005). Problémy také vedly k upadání popularity pravicových stran a k moci se dostalo levicové křídlo, jehož program obsahoval především splácení státního dluhu.

Státu stále vládne levicová Široká fronta¹³ a v prezidentských volbách v roce 2009 vyhrál rovněž levicový José Mujica. Země je jedním ze zakládajících členů MERCOSUR a významný člen Skupiny Rio. Velmi úzké vztahy také udržuje s oběma gigantickými zeměmi v sousedství – Argentinou a Brazílií. Nevyhýbá se ani úzkému kontaktu s Chile a to zejména v rámci společenství MERCOSUR. Nejdůležitějším sektorem je chov dobytka.

Paraguay:

Vzhledem k předchozím mezinárodním konfliktům slabého státu prožila země na začátku 21. století obrovský „demokratický šok“. Vojenské konflikty způsobily nedostatek mužské populace (OPATRNÝ, J. 1998). Tento jev se podařilo nasměrovat kladným směrem právě v období rozkvětu, za Stroessnerovy vlády (1954 – 1989). Dnes je počet mužů a počet žen téměř vyrovnán^[7]. I přes světovou krizi se Paraguay v loňském roce (r. 2010) podařilo zvýšit hospodářský růst o 14,5%^[13], což je nejvíce v dějinách země. Je to způsobeno hlavně vývozem masa, sóji, která je největším zdrojem příjmů do státní pokladny, a stavební průmysl. Paraguay vyváží své produkty převážně do sousedních států – Brazílie a Argentiny. Nárůst ekonomiky má však i negativní vedlejší účinky, např. řešení otázek nedostačující infrastruktury.

V roce 2008 po padesáti letech skončila vláda strany colorado. Strategie nově zvoleného, levicově orientovaného prezidenta Fernanda Luga (od roku 2008) je zejména starání se o potřeby chudých lidí a zvýšení jejich sociální úrovně. Paraguay je jedním ze zakládajících členů MERCOSUR, rovněž také členským státem Skupiny Rio a společenství UNASUR.

¹³ Politická strana Frente Amplio: levicově zaměřená fronta, prosazovala znárodňování, agrární reformy a kontroly exportu, založena 1971

Argentina:

Volby z roku 2003 vyhrál Néstor Carlos Kirshner (2003 – 2007) reprezentující zájmy středolevých Perónistů¹⁴. Jeho umírněný přístup vedl k pozitivnímu vyrovnání se s výše zmíněnou argentinskou krizí. Přeorganizoval vedení armády, zrušil zákony chránící diktaturu vojenské junty z let 1976 – 1983 a ponechal si ministra hospodářství Roberta Lavangu, působícího na tomto postu již od Duhaldeho vlády. Za Kirshnerovy vlády se z velké části argentinská ekonomika opět vzchopila.

Nyní má Argentina 40 091 359 (2010) obyvatel^[11] v čele s Cristinou Fernández de Kirchner, manželkou předchozího prezidenta, která byla zvolena do čela státu v roce 2007. Začátek jejího vládnutí provázely rozsáhlé demonstrace zemědělců, vyvážejících sóju pro výrobu biopaliv, kvůli nastolení velmi vysoké exportní daně. Vzhledem k vnitřní ekonomické krizi se za její vlády zahraniční politika dostala do pozadí, nicméně k důležitým krokům také došlo. Především přesun z orientace na styky s Evropou a USA na levicové země Latinské Ameriky, především Venezuely. Argentina je důležitým členem ve významných světových organizacích, z jihoamerických je to například Skupina Rio a MERCOSUR dále pak v nové významné organizaci UNASUR. Co se týče bilaterálních dohod má země velmi dobré vztahy se sousední Brazílií, jejíž bývalý prezident Lula da Silva i současná prezidentka Dilma Rousseffová mají podobné názory a cíle, jako jejich argentinský protějšek. Argentinský soused, Chile, má v posledních letech rovněž velmi dobré diplomatické vztahy s Argentinou, především v integračních projektech na rozvoj příhraničního styku. S dalšími sousedními státy, Paraguají a Uruguají, sdílí společnou historii a dnes je spojuje společné založení MERCOSUR. V případě Uruguaje lze také uvést konflikt celulózky Botnia¹⁵ postavené na břehu hraniční řeky Uruguay, která má podle argentinské strany značně znečišťovat životní prostředí. Již zmíněné spojení s Venezuelou je pro Argentinu pozitivní hlavně z hlediska obchodu s energetickými surovinami, je ale předmětem kritik, podle nichž poškozuje tento vztah důvěryhodnost země.

¹⁴ Peronismus: program vedený ženou prezidenta Juana Dominguéze Peróna, založen na nacionalismu a autokratických vládních formách, usiloval o sociální blahobyt a sociální zabezpečení, o ochranu práv odborů, zaručenou minimální mzdu, zachování státního vlastnictví, základní průmyslových podniků i podniků veřejných služeb

¹⁵ V roce 1997 byla ukončena výstavba finské celulózky Botnia ve Fray Bentos a její provoz zahájen v listopadu téhož roku. Díky celulózce se zvýšil HDP Uruguaje o tři procenta. Situaci však stále komplikuje argentinská strana znepokojena neekologickým provozem papírny (dochází tak například k blokadě klíčového hraničního mostu)

Hlavními partnery v oblasti vývozu jsou Brazílie, Čína, Chile, USA, Uruguay, přičemž hlavní položky tvoří zejména potraviny, nápoje, lihoviny, ocet a tabák a chemické produkty. Importu z Brazílie, Číny, USA, Paraguaje a Mexika dominují pak stroje a elektrická zařízení, chemický průmysl, dovoz dopravních zařízení, vozidel, letadel a plavidel^[12].

Venezuela:

Přestože je Venezuela pátá největší ropná velmoc na světě, Chávezův režim ukázal, že s tímto mandátem neumí řádně hospodařit. Za doby jeho vlády dosáhla inflace 27% a HDP kleslo o více než 2,5% (r. 2010)^[14]. Venezuela úzce spolupracuje se svými sousedy a státy Jižní Ameriky hlavně v oblasti energetiky. Úzký vztah s Argentinou vyvrcholil setkáním obou prezidentů (Cristina Fernández Kirchner a Hugo Chávez) v roce 2009, kdy si Argentina zajistila kontrolu nad exportem kůží, strojů a drůbeže do Venezuely a naopak import rýže. Do severní Brazílie bylo zavedeno elektrické napětí z Venezuely, aby se vyřešila energetická situace chudé severní Brazílie. Spolupráce těchto dvou zemí je také založena na bázi ropných ložisek obou území a dovozu kávových zrn z Brazílie. Venezuela udržuje též velmi dobré vztahy s Ekvádorem, Guyanou a Paraguají. Vztahy s Kolumbií stále zůstávají bez kladného výsledku. Jednou z příčin těchto chladných vztahů byla i velká vlna emigrace Kolumbijských do Venezuely během 70. a 80. letech 20. století, kdy přicházeli do Venezuely za práci jako levná pracovní síla. Imigranti museli čelit žalostným životním podmínkám, diskriminaci a porušování základních lidských práv. S imigranty přicházely i ozbrojené skupiny, které zahájily mezi zeměmi nelegální obchod s drogami, ropou a zbraněmi, provázený velkou kriminalitou. Obě země se vzájemně často napadají. Spory jsou také podporovány ideologickými rozdíly mezi prezidenty. Zatímco má Venezuela dobré vztahy s Brazílií a Argentinou, Kolumbie je podporována především ze strany USA. Kolumbie následně obviňuje Venezuelu, že prodává zbraně kolumbijským rebelům, což vyústilo v zákaz dovozu automobilů a ropy z Venezuely do Kolumbie. Tyto spory trvají dodnes, avšak nový kolumbijský prezident Juan Manuel Santos (od roku 2010) se snaží o zlepšení jejich vztahů.

2.3.2.2 *Politika MERCOSUR*

Uvedené členské země tohoto uskupení se vzájemně dohodly, že budou dodržovat společné dohody, které vyplývají z cílů založení organizace – volný pohyb

osob, zboží a pracovních sil. Tyto tři faktory jsou základem společné politiky MERCOSUR. K tomu, aby bylo možné tyto politiky aplikovat je potřeba čtyř nástrojů: liberalizace obchodu, zavedení společného celního sazebníku vůči třetím zemím, koordinace makroekonomických politik a přijetí sektorových dohod. Mezinárodně právní subjektivitu získal MERCOSUR na základě podepsání protokolu Ouro Preto v roce 1994, kdy bylo také dovršeno liberalizace obchodu mezi všemi členskými (i přidruženými) státy. Do roku 1995 se z velké části podařilo aplikovat ostatní zmiňované nástroje. Jednotlivé státy si ale vynutilo několik výjimek – například pro obchod s automobily a cukrem platí rámcové dohody, nikoli pravidla týkající se volného obchodu.

Co se týče uzavírání rámcových dohod mezi třetími zeměmi či trhy, podepsal MERCOSUR v roce 1995 rámcovou dohodu o Spolupráci s Evropským společenstvím. Dále pak přijal Chile a Bolívii, jako přidružené členy. Platí pro ně volný obchod, nicméně země nepřijaly společný celní tarif vůči třetím zemím, nestaly se tedy členy tohoto uskupení.

2.3.2.3 Vliv MERCOSUR na členské státy

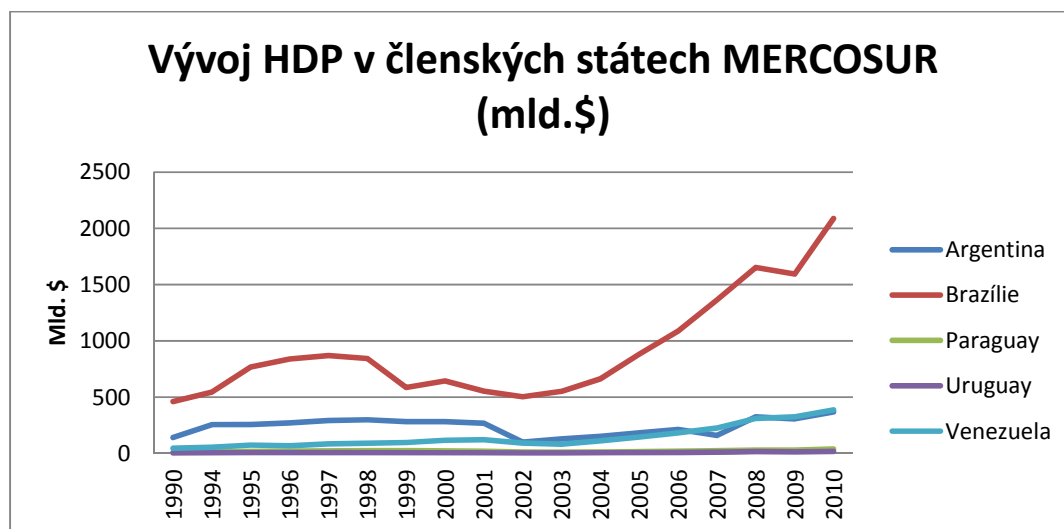
MERCOSUR jakožto třetí největší světový trh vznikl, jak již bylo řečeno, spojením ekonomik čtyř sousedních států v Jižní Americe, v rámci jihoamerické integrace.

Jednotlivé státy se s problémy potýkaly po desítky let nastolením diktátorských režimů, vojenských vlád, atd. Až na sklonku 80. let státy nastolily demokratické vlády. Pokud bychom se podívali na jejich vývoj v období od založení organizace, můžeme sledovat trendy jak vývoje jednotlivých států, tak i organizace celkově. Jako ukazatel ekonomického vývoje je zde určen růst, nebo pokles HDP na obyvatele.

V ekonomickém vývoji jednotlivých států můžeme sledovat podobné trendy jako ve státech Andského společenství. HDP rostlo v zemích jen pozvolna až do zavedení společného celního sazebníku v roce 1994, kdy zejména Brazílie získala obrovský náskok. Během jednoho roku její HDP navýšilo o 223 miliard dolarů. Naopak Paraguay a Uruguay zdrženlivě pokračovaly ve svém pozvolném nárůstu. Růst zastavila na konci 90. let právě krize, která se hluboce dotkla zejména Argentiny, ale zasáhla i ostatní sousední státy i ostatní státy Jižní Ameriky. Mezi lety 1998 a 2002 HDP prudce kleslo v Argentině a Brazílii, Paraguay a Uruguay si zachovaly pozvolný trend i opačným směrem. Venezuela, která v té době ještě nebyla členem MERCOSUR, během

krize spíše stagnovala, pokles zaznamenala až při vyvrcholení krize a těsně po jejím ukončení. Od roku 2003 však konstantně stoupá, zvláště pak v posledních letech, kdy se blížilo její připojení k MERCOSUR (přidružena od roku 2006, oficiálně členem až v roce 2010, kdy Brazílie jako poslední člen podepsal souhlas k přijetí Venezuely do uskupení) a kdy začala získávat podporu jihoamerických velmocí Argentiny a Brazílie. Ropa jako nejhlavnější komodita ve Venezuele drží rostoucí trend i přesto, že ostatním členům MERCOSUR nepřinesly kladné hodnoty roky 2008 a 2009 vzhledem k obrovskému propadu ekonomiky a začínající světové ekonomické krize. Avšak netrvalo dlouho a státy obrátily směr vzhůru a od roku 2009 prudce roste. Zejména Brazílie, která v době světové ekonomické recese úspěšně drží krok s Čínou, nejrychleji rostoucí ekonomikou posledních pěti let. Úspěšným rokem pro členské státy byl rok 2008, těsně před pádem americké burzy.

Venezuela, nový člen uskupení, vedla svůj vývoj odděleně. Tento ekonomický „samorost“ v Jižní Americe v rámci členských států je co do průměrného ročního nárůstu HDP třetí, po Brazílii a Argentině. Venezuela od roku 1990 prokazovala hodnoty ve třech ročních obdobích – 2002, 2003 kvůli argentinské krizi, v roce 1996 se musela také potýkat podobně jako Ekvádor, s vnitřní krizí. Cena ropy přinášela státu obrovské zisky, které vláda investovala ve velkých měřítkách, když pak cena ropy náhle klesla, nebylo možné stáhnout všechny investice a tak se země dostala do situace, kdy byla zadlužená a příjem na osobu dokonce klesl pod hodnotu naměřenou v roce 1970.

Graf č. 3; vývoj HDP v členských státech MERCOSUR (mld. \$), zdroj: MMF

2.3.2.4 Úvod do sociální situace členských států MERCOSUR

Společenství MERCOSUR má zavedené striktní sociální regulace v rámci sociální politiky, které musí všechny členské státy dodržovat. Jedná se zejména o nařízení v oblasti pracovních příležitostí, zdravotní oblast (společné regulace pro farmaceutiku), reciproční práva sociálního zabezpečení a společné zdravotní a bezpečnostní kontroly. Dohody byly také podepsány za účelem uznávání získaných titulů v členských státech. Existují také návrhy na regionální sociální zdroje, dokonce již existuje několik podporovaných projektů v příhraničních oblastech. V roce 2007 byl ve snaze ke zlepšení sociální situace v oblasti založen Sociální Institut MERCOSUR v Asunciónu. Ten má za úkol zavedení společné regionální sociální politiky, systematizovat a aktualizovat jednotlivé sociální indikátory v oblastech a podporovat vzájemnou výměnu zkušeností a mechanismů pro spolupráci mezi nimi. Celková společná sociální politika prozatím v uskupení není zavedena.

Státem s nejvyšším počtem chudých obyvatel je Paraguay s přibližně 56% (2009) populace žijící s méně než 2 dolary na den. Pozitivní trend jsme mohli sledovat až v pětiletém období mezi 2004 a 2009. Do roku 2004 byla narůstající chudoba velkým problémem. Do roku 2004 vzrostlo procento až na 65,9%, než začalo strmě klesat. Chudoba v Paraguaji se dá vysvětlit zejména z historického hlediska. Ztráty území a velké části populace při bojích vedených například ve zmíněné válce Trojité aliance se Paraguayská ekonomika vzpamatovala až za diktatury Alfreda Stroessnera na začátku druhé poloviny 20. století. Dokázal upevnit ekonomickou stabilitu země, vytvořit vhodné prostředí pro domácí i zahraniční investory a dodržovat úsporná opatření navrhovaná Mezinárodním měnovým fondem. Jako každá jiná diktatura se ani ta Stroessnerova vláda neobešla bez podezření na zmizelé „odstraněné“ nepohodlné odpůrce režimu. Po vojenském puči v roce 1989 museli jeho následníci čelit několika krizím. Chudoba se tedy dala na negativní trend až do zmíněného roku 2004, kdy začala klesat.

Uruguay se rovněž musela potýkat s několika krizemi, ať je to zmíněná devalvace brazilského reálu, nebo nakažení dobytka slintavkou a kulhavkou, chudoba se pochopitelně musela rozšířit. Další ranou byla argentinská ekonomická krize. Od té se ale Uruguay začala zotavovat a Uruguay je nyní po Chile druhou zemí v Jižní Americe s nejmenším počtem obyvatel s méně než dvěma dolary na den. Zbývající Argentina, Brazílie a Venezuela si udržují stálý klesající trend s výjimkou v době argentinské krize.

2.3.3 Vztah mezi MERCOSUR a Andským společenstvím

Jednotlivé státy Andského společenství, podobně jako Venezuela chtěly navázat vztahy s MERCOSUR v době jeho vytváření. Rámcová dohoda podepsaná v roce 1998 v Buenos Aires, stanovuje vytvoření zóny volného obchodu mezi oběma uskupeními do roku 2000, čehož nebylo dosaženo ve stanoveném termínu kvůli vnitřním neshodám (oba celky se nemohly dohodnout v otázce preferenčních celních tarifů) a navíc kvůli devalvaci brazilského reálu. Jediná Brazílie ze MERCOSUR se rozhodla v jednáních pokračovat. Dohoda vstoupila v platnost v roce 2004 – pouze mezi MERCOSUR, Kolumbií, Ekvádorem a Venezuelou. Peru si jako samostatný stát sjednal vlastní dohodu s Brazílií bilaterální dohodou. Postupně se připojily i ostatní státy MERCOSUR. Úzkou spojkou byla již od založení MERCOSUR Bolívie, jež také usilovala o členství ve východní organizaci. Nakonec zůstala členem Andského společenství, ale stala se přidruženým členem MERCOSUR, stejně jako Venezuela. I Přes individuální přístup států k uzavírání dohod o volné zóně obchodu se podařilo dosáhnout shody a nyní státy obou uskupení působí jako přidružené samy sobě.

2.3.4 UNASUR (La Unión de Naciones Suramericanas; Unie jihoamerických národů)

UNASUR je organizace, která vznikla spojením dvou stávajících celních unií MERCOSUR a Andského společenství a rovněž státy Chile, Guyana a Surinam. Ustavující smlouva byla podepsána 23. 5. 2008 na summitu prezidentů států v Brasílii^[4], hlavním městě Brazílie. Tento projekt má v budoucnosti zahrnovat většinu států Jižní Ameriky. Jedná se o nadnárodní organizaci, která by měla fungovat na podobné společné bázi jako Evropská unie. Členské státy by měly užívat stejnou měnu sucre, řídit se podle jednotné ústavy a jednotlivé orgány správní a finanční moci by měly sídlit v různých členských státech, například ústředí administrativy v Quitu (Ekvádor), parlament v Cochabamba (Bolívie), centrální banka v Caracasu (Venezuela). Hlavními body smlouvy jsou politická a diplomatická koordinace, prohloubení vztahů mezi MERCOSUR, Andským společenstvím a Chile prostřednictvím zavedení oblasti volného obchodu, celková ekonomická a komunikační integrace a rozvoj zemědělství, vědy, vzdělání a kultury, vzájemná spolupráce mezi společenstvími^[4]. Na rozdíl od

Evropské unie UNASUR nevzniká pouze za účelem dosažení jednotného trhu, ale hlavními body smlouvy jsou^{[4]16}:

- 1) Intenzivnější politický dialog;
- 2) Vymýcení chudoby, překonání sociální nerovnosti v regionu;
- 3) Boj s negramotností a uznání studijních kvalifikací napříč členskými státy;
- 4) Podpora udržitelných zdrojů v regionu;
- 5) Rozvoj infrastruktury;
- 6) Ekonomická integrace prostřednictvím přijetí mechanismů, které jsou v souladu s hospodářskými politikami členských států;
- 7) Ochrana biologické rozmanitosti, vodních zdrojů a ekosystému a boj proti příčinám a důsledku změny klimatu;
- 8) Dosažení spravedlivé integrace (překonání asymetrie);
- 9) Dosažení jihoamerických občanství, které by vedlo k posílení jihoamerické identity;
- 10) Všeobecný přístup k sociálnímu a zdravotnímu zabezpečení;
- 11) Spolupráce v oblasti integrace, dodržování lidských a pracovních práv;
- 12) Obchodní a hospodářská spolupráce za účelem dosažení pokroku a upevnění inovativního, dynamického, průhledného, spravedlivého a vyváženého přístupu podpory růstu a ekonomického rozvoje, překonávání sociálních rozdílů a vytváření dobrých životních podmínek ve všech sociálních vrstvách, snížení chudoby;
- 13) Průmyslová a výrobní integrace s důrazem na malé a střední podniky, družstva a další formy výrobních organizací;
- 14) Politika vývojových a technologických inovací;
- 15) Podpora kulturní rozmanitosti;
- 16) Účast občanů na ztvárnění americké politiky a integrace jihu;
- 17) Boj proti terorismu a korupci, řešení problémů obchodu s drogami a s ručními lehkými zbraněmi, dále boj proti nadnárodnímu organizovanému zločinu, dosažení odzbrojení, nešíření jaderných zbraní a zbraní hromadného ničení;
- 18) Spolupráce soudních orgánů členských států UNASUR;
- 19) Výměna informací a zkušeností s obranou;
- 20) Posílení veřejné bezpečnosti.

¹⁶ Vlastní volný překlad

Vytvoření zóny volného obchodu na celém jihoamerickém kontinentu (tzv. SAFTA¹⁷) prosazovala hlavně Brazílie. Návrh byl přijat většinou dotčených států. Jednání se ale musela odložit z důvodu domácí ekonomické krize v Brazílii na konci 90. let 20. století. Intenzivní jednání se obnovila v roce 2000, kdy se konal historicky první summit jihoamerických prezidentů v Brasílii. Tyto summity se 3x zopakovaly a až v roce 2004 v peruánském Cuzcu byla vyhlášena deklarace a vytvořeno Jihoamerické společenství národů (CSN). Na této deklaraci se podílely státy MERCOSUR, Andského společenství, Chile, Guyana a Surinam. Poslední dva zmiňované státy mohou v UNASURu působit částečně negativně (v ohledu zpomalování integračního procesu), protože z pravidla nebývají politicky přiřazovány k jihoamerickému kontinentu (jedná se o bývalé kolonie Velké Británie a Nizozemí, nikoli Portugalska nebo Španělska), i přes jejich geografickou polohu. Výrazně se odlišují kulturně a jazykově.

2.3.4.1 Stručný popis současné politické a ekonomické scény členských států UNASUR

Abychom mohli doplnit informace o zbývajících státech, které se ne zúčastnili či se přestali se zúčastňovat integrace Andského společenství a MERCOSUR uvedených výše, je doplněna kapitola o současné situaci Chile, Guyany a Surinamu.

Chile:

V posledních čtyřech letech (2007-2011) stála v čele státu prezidentka Michelle Bachelet, která se musela vypořádat s četnými nepokoji ze strany militantních indiánských kmenů, již požadovaly uznání indiánského lidu, navrácení původních pozemků a ochranu indiánských práv. Bachelet se musela postavit také protestům studentů, ti se domáhali rovnosti ve vzdělání pro všechny sociální třídy. Dalším zlomovým bodem během jejího volebního období byla změna vlády v parlamentu. Názory v Concentración se začaly štěpit a na povrch vzešly i některé korupční aféry a následně v roce 2009 vyhrála ve volbách opoziční středoprávní strana Alianza¹⁸.

V neposlední řadě musela první prezidentka Chile v posledních letech svého mandátu čelit také světové ekonomické krizi. Ta se projevila zejména na ceně mědi a klesáním hrubého domácího produktu. Řešením bylo, ostatně jako ve většině krizí postižených zemích, zavedení ekonomického balíčku, v případě Chile se zatím zdá, že

¹⁷ South American Free Trade Area ang., Area de Libre Comercio Sudamericana (ALCSA), zavedení volného obchodu téměř 80% komodit v celé oblasti Jižní Ameriky, vedl by k odstranění tarifních bariér,

¹⁸ Alianza por Chile je středoprávní politická koalice, skládá se ze dvou politických stran: *Unión demócrata independiente* a *Renovación nacional*

tento ekonomický balíček přispěl k pozitivním výsledkům. Po prezidentských volbách v roce 2009 nastoupil do čela státu podnikatel Sebastián Piñera (od roku 2009), představitel středopravé Alianzy. Ten vede stát se 16 746 000 (k roku 2010) obyvateli.

Hlavními současnými partnery země pro export jsou Čína, USA, Japonsko, Jižní Korea, Brazílie, kam především vyváží chemické produkty, molybden, celulózu, papír a ryby. Import je založen na dovážení hlavně z USA, Číny, Argentiny, Brazílie a z Jižní Koreje. Suroviny, které Chile chybí, jsou zejména ropa, paliva a maziva, osobní automobily, chemikálie, mobilní telefony^[7]. Svou zahraniční politiku orientuje Chile hlavně na světové trhy mimo Jižní Ameriku. Vztahům mezi jihoamerickými uskupeními (MERCOSUR, Andské společenství) přikládá menší váhu. V poslední době politické vztahy zapříčinily, prostřednictvím bilaterálních dohod, sblížení Andského společenství a Chile. V roce 2006 se Chile stává přidruženým členem, což je považováno za obrovský úspěch v integračním procesu (ČÍŽKOVÁ, Z., 2005).

Surinam:

Surinam získala nezávislost teprve v roce 1975. Nový stát nastolil demokratický režim. Již od začátku byl samostatný stát závislý na zahraničních investicích, z nichž ty nizozemské převažovaly. Nejen tyto investice, ale i průmysl a zemědělství jsou nyní hlavním zdrojem příjmu do státní pokladny. Surinam obchoduje s tropickými dřevinami, z nerostných surovin jsou ty nehlavnější bauxit a hliník. Vyváží krevety, banány a rýži. V současné době Surinam tíží spor s Guyanou o území v mořské oblasti.

Guyana:

Nový stát (nezávislost v roce 1966), který se dal vlastní cestou socialismu, dnes je Guyana demokratickou republikou s tržním hospodářstvím. Spory, které vedla se Surinamem a Venezuelou ohledně území v příhraničních oblastech jsou nyní upraveny tzv. Dohodou Spojených národů o právu moře z roku 2007.

Hlavní obživou obyvatel Guyany je pěstování rýže a třtinového cukru, lov krevet a rybolov a podobně jako u Surinamu, těžba bauxitu a drahých kovů (zlato). V současnosti je mnoho těžbařských firem soukromých a vlastněných zahraničními společnostmi, kromě zmíněných komodit také stát těží z přílivu zahraničních investic. Úspěšně si vede současný prezident Bharrat Jagdeo, který vede stát v době, kdy Guyana předsedá Radě hlav států UNASUR.

2.3.4.2 *Institucionální struktura UNASUR*

Nejvyšším orgánem UNASUR je Rada hlav států a vlád. Má za úkol determinovat směry, kterými by měl UNASUR projít. Schůzky nejvyšších představitelů členských států probíhají jednou ročně. V čele je vždy jeden předsednický stát, jehož hlavními úkoly jsou příprava programu jednání Rady, reprezentace UNASUR na mezinárodní scéně a podpisy mezinárodních smluv. Předsednictví trvá jeden rok.

Poslední summit se konal v listopadu 2010^[5]. V jeho průběhu došlo k předání předsednictví Guyaně v čele s prezidentem Bharrat Jagdeoem (od roku 1999; po předchozím předsednictví Ekvádorce Rafaela Correa). Dalším bodem tohoto jednání bylo schválení balíku opatření proti státům, kde by mělo dojít k násilnému porušení demokratického řádu – tzv. „Demokratický protokol“. Došlo také ke zmíněnému obnovení diplomatických vztahů mezi Kolumbií a Ekvádorem, které byly přerušeny v roce 2008 z důvodu vojenského napadení ekvádorského území Kolumbií.

Další institucí je Rada ministrů zahraničních věcí členských států UNASUR, která realizuje schválené rezoluce Radou hlav států a vlád. Dále mimo jiné předkládá návrhy na rozhodnutí Radě hlav států a vlád, koordinuje postoje UNASUR vůči jihoamerické integraci a schvaluje rozpočet společenství. Důležitou institucí je rovněž Rada delegátů, která má za úkol zajistit kompatibilitu mezi UNASUR a ostatními regionálními integračními procesy. Její funkce je založena na koordinaci a kontrole aplikace schválené legislativy jednotlivých kroků UNASUR. Posledním orgánem je Generální sekretariát sídlící v Quito (Peru). Jeho hlavní činností je podpora ostatních institucí UNASUR. Generální sekretariát také připravuje a navrhuje roční rozpočet, který je pak schvalován Radou delegátů. V čele má generálního tajemníka.

2.3.4.3 *Činnosti UNASUR*

Vzhledem k tomu, že je UNASUR v raném stádiu svého působení a jeho činnosti a kompetence ještě nejsou stabilizovány a jsou pouze v teoretické podobě, jejich uvedení do praxe je odhadováno v blízké budoucnosti. UNASUR se však již nyní snaží působit a vyjadřovat svůj pohled na dění ve světě jako celek. Příkladem bylo zavedení kolumbijských vojenských základů, na kterých by působila americká armáda v roce 2009. Byl to jeden z bodů summitu Rady prezidentů a hlav států v srpnu roku 2009. Vzhledem k nejednotnosti postavení jednotlivých států k této situaci (Venezuela, Ekvádor a Bolívie proti, Uruguay, Chile a Paraguay pro, Peru, Argentina a Brazílie vyjádřilo neutrální stanovisko), se nepodařilo zaujmout jednotný postoj. Dokazuje to

ale, že státy nejednaly samy za sebe jednotlivě, ale snaží se pomocí politického dialogu dosáhnout kompromisu. V současné době existuje tzv. Akční plán^[15], ustanovující 3 základní cíle, které by se měly uskutečnit v letech 2009 – 2011 v rámci společenství.

První cíl Akčního plánu je vytvořit a dohodnout se na hlavních směrech politiky sociálního rozvoje, formovat své rozhodnutí a prioritu programu UNASUR. Jedním z úkolů je posouzení dopadu globální krize na členské státy; výsledek je pozitivní. Podle Bharrata Jagdeo se globální ekonomická krize států Jižní Ameriky dotkla jen minimálně. Naopak, některé země zaregistrovaly hospodářský růst. Zdůraznil také důvod, proč tomu tak je – Jižní Amerika rozvíjí svojí vlastní domácí politiku a neupíná se na světové instituce, jako je Mezinárodní měnový fond, nebo Světová banka. První cíl také zahrnuje podporu politiky sociálního rozvoje a ratifikaci dohody o sociálním zabezpečení v zemích UNASUR.

Cílem číslo dvě je podporovat a poskytovat prostor pro výměnu zkušeností a osvědčených postupech prostřednictvím systematizace databáze v oblasti sociální politiky. Třetím cílem je podporovat dohody o spolupráci zejména v rámci politiky sociálního rozvoje, chudoby a nerovnosti v příhraničních oblastech.

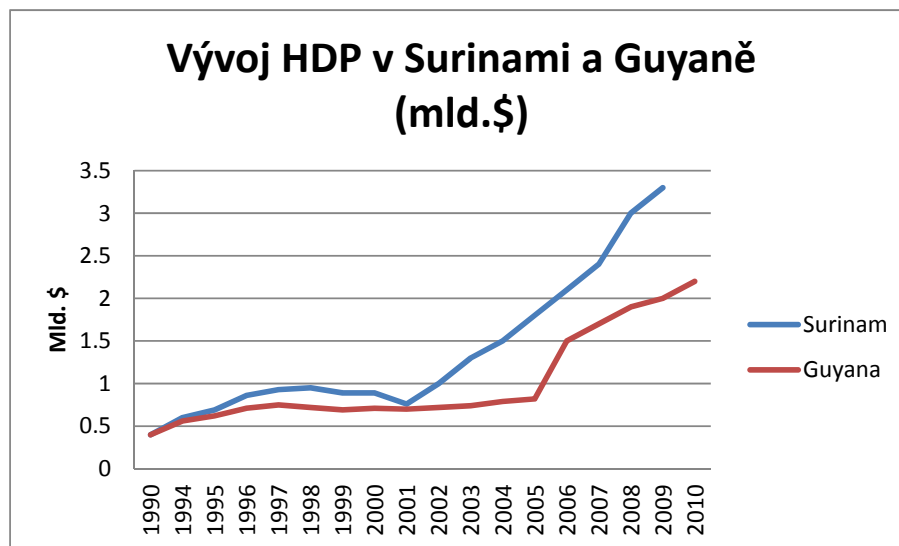
2.3.4.4 Vliv UNASUR na členské státy

Činnosti UNASUR a organizace samotná jsou velmi omezovány ze strany dvou již fungujících uskupení – MERCOSUR a Andského společenství, navíc je organizací vzniklou těsně před vyvrcholením světové ekonomické krize. UNASUR chybí mnoho k tomu, aby mohla nějakým širším způsobem ekonomicky ovlivňovat jednotlivé státy. Prozatím funguje na bázi zmíněné Rady hlav a států. Hlavy států se pravidelně scházejí, aby si ujasnili, jak by měla společnost v Jižní Americe fungovat a jakými prostředky toho bude dosaženo. V zásadě zde tedy bude popsán ekonomický vývoj zbylých třech států, které ještě nebyly analyzovány a patří do tohoto společenství.

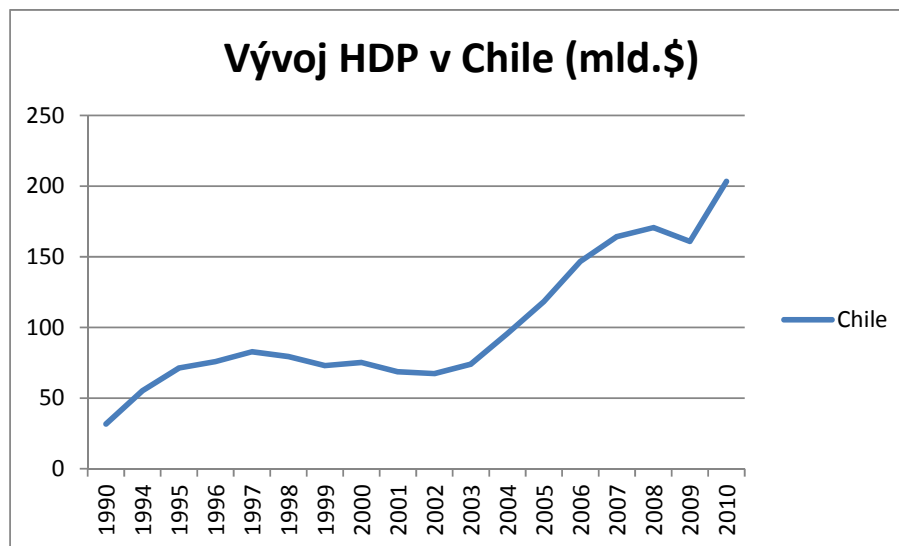
Chile, jako ekonomicky nejvyspělejší stát, kopíruje křivky dalších zmíněných gigantů v Jižní Americe. Růst HDP lze dlouhodobě označovat za rostoucí až od roku 2003 po ukončení argentinské krize, do roku 2009, kdy během jednoho roku v důsledku světové ekonomické krize pokleslo HDP o téměř 10 mld. Stejně jako například Brazílie se však tohoto zářezu Chile rychle zbavilo a v posledních dvou letech (2010 a 2011) prudce vzrostlo. Průběh chilského ekonomického vývoje je i zajímavým z hlediska založení Andského společenství, jehož se stát zúčastnil, a jež na stát neměl téměř žádný

vliv. Těsně po založení se roční růst HDP pohyboval na stejném průměru, cca 1 miliarda dolarů ročně.

Ekonomický vývoj v Guyaně a Surinamu má o něco odlišný průběh. Vzhledem k jejich „novosti“ se ne státy zatím formují a hledají úspěšná východiska a stále stojí na nechvalném chvostu v otázkách ekonomiky i chudoby. Vliv jihoamerického trhu tyto dvě země rovněž ovlivňuje jen minimálně. Obě země jsou sice z velké části živeny zahraničními investicemi, ty ale nepochází z jihoamerických států, nýbrž například z Nizozemí, nebo Velké Británie, jejich bývalí kolonizátoři, kteří investují hlavně do těžby nerostných surovin. Přesto např. v období argentinské krize pocítují mírný pokles v růstu HDP a těsně před světovou ekonomickou krizí 2009 se HDP prudce nepropadlo, jako to bylo u ostatních států, ale pouze se snížil roční průměrný růst, který byl od roku 2002 vyšší, než před argentinskou krizí.

Graf č. 4; vývoj HDP v Surinami a Guyaně (mld. \$), zdroj: MMF

Graf č. 5; vývoj HDP v Chile (mld. \$), zdroj: MMF

2.3.4.5 Úvod do sociální situace členských států UNASUR

Jelikož jsou členskými státy UNASUR i státy, jejichž sociální situace je popsána v kapitolách MERCOSUR a Andské společenství, budou doplněny informace o nečlenských státech těchto dvou uskupení – Chile, Surinamu a Guayany.

Chile je ekonomicky nejsilnější stát celého jihoamerického kontinentu, i proto se pyšní na posledním místě v žebříčku počtu obyvatel žijících pod limitem 2 dolarů na den (viz graf č. 1). Naopak, Guyana je v této oblasti na prvním místě. Chile tento stav zanechává permanentně, i přesto, že země rovněž prošla několika ekonomickými krizemi. Počet chudých obyvatel v Chile klesá již od roku 1987, kdy v zemi žilo 45,1% obyvatel pod hranicí chudoby. Dnes se toto číslo pohybuje okolo 10%. Surinam a Guyana si pozvolný pokles chudého obyvatelstva drží již od dob své nezávislosti. Pokles je však příliš pomalý na to, aby se hodnotou přiblížili k vyspělejším státům kontinentu. Je to především tím, že služby v této lokalitě nejsou téměř žádným příjmem do státní pokladny a hlavním odvětvím je zemědělství.

ZÁVĚR

Všechny kolonie španělského a portugalského království v Jižní Americe si vybojovaly nezávislost na začátku 19. století. V těchto bojích jim veleli Simón Bolívar a José de San Martín. V 70. letech 20. století získaly samostatnost i další, do té doby evropské kolonie, Guyana (nezávislá na Spojeném Království od roku 1966) a Surinam (nezávislá na Nizozemí od roku 1975).

Od vyhlášení nezávislosti musely všechny státy Jižní Ameriky čelit ještě několika válkám (Válka Trojitě aliance a válka v Pacifiku), četným diktátorským režimům, vnitřním nepokojům, celosvětovým i jihoamerickým krizím, chudobě, otrokářství a v neposlední řadě útlaku základních lidských práv a svobod. Je evidentní, že mnoho z těchto situací v zemích stále ještě přetrvávají a zůstávají jako jedno z ožehavých témat na současné politické scéně. I přesto však všechny tímto dotčené státy neztrácejí naději a hledají způsob jak minimalizovat výskyt a počet těchto negativně působících jevů. Jednotlivé státy pomalu, ale jistě zjišťují, že východisko nelze nalézt v samostatném jednání. Proto se trend sjednocování a zúžení mezinárodního politického dialogu, se kterým jsme se mohly setkat například v Evropě, přesunul v současné době právě i do Jižní Ameriky. To vede k zakládání a vzniku různě zaměřených nadnárodních organizací. V Jižní Americe sledujeme na přelomu 20. a 21. století vznik tří takovýchto organizací (Andské společenství, MERCOSUR, UNASUR).

Otázkou ale zůstává, zda se jim podaří přes téměř chybějící dopravní infrastrukturu, nekonečné vzdálenosti, těžce dostupné nerostné bohatství, přes stále narůstající chudobu, přes rozdíly mezi jednotlivými jihoamerickými politikami a kulturou dosáhnout celkové jednoty a napomoci k eliminaci právě těchto jevů.

Andské společenství je pravým důkazem toho, jak těžkým úkolem je dovršení tohoto cíle. Různorodost a vnitřní nepokoje, rozrůstající v ty mezinárodní (příklad Kolumbie, Ekvádor a Venezuela) jeho členských států znemožňuje existenci tohoto celku bez sporů a zabraňuje hlubší integraci. Poněkud úspěšnější se zdá být uskupení MERCOSUR. Jeho hlavním principem je totiž spolupráce na základě mezinárodního obchodu, to znamená, že státy se v jeho rámci snaží nalézt kompromis v mezinárodním dialogu, který by vyšel nejvýhodněji pro všechny. Avšak i zde se setkáváme se spory, neboť ve hře jsou totiž státy různých velikostí. Hlavně dvě největší země v oblasti – Argentina a Brazílie. Obě touží po moci a obě si diktují nejnáročnější podmínky. Zda je založení společenství UNASUR v roce 2008 řešením celé této složité situace se teprve

ukáže. Jeho rané stádium zatím ukazuje dobrou vůli všech států k vzájemné spolupráci. Není ale jisté, jestli tato vůle přetrvá. Přiklání se dvou největších zemí směrem k Chávezovu (prezidentu Venezuely) na pohled milosrdnému levicovému režimu, který má v poslední době značné ekonomické problémy, by mohlo výrazně zpomalit vývoj této organizace. Dalším negativním faktorem jsou neukojitelné příhraniční spory Venezuely a Kolumbie.

Odmítání vstupu na americký trh by se mohlo zdát v dnešním světě rovné odtržení od celosvětového ekonomického dialogu. Nicméně se ukázalo jako výhodné při vyvrcholení ekonomické krize, jež se z tohoto důvodu států Jižní Ameriky téměř nedotkla. Předpokládá se tedy, že tento postoj vůči USA přetrvá a země se budou soustředit především na obchody mezi sebou. S Evropskou unií jsou obchody prozatím prováděny v rámci bilaterálních dohod. Užší vztahy těchto dvou nadnárodních organizací nejsou za současných podmínek¹⁹ uskutečnitelné. Důležitou součástí ve vývoji těchto vztahů hraje zejména pozice Španělska a Portugalska, které mají se státy Jižní Ameriky velmi dobré styky, jež jsou podpořeny minimální jazykovou bariérou a společným historickým vývojem. Mohly by tedy do budoucna zprostředkovat vztahy nejen s Jižní, ale i se Střední Amerikou v rámci Iberoamerických summitů. Členy těchto shromáždění jsou Španělsko a Portugalsko a jejich bývalé kolonie ve Střední a Jižní Americe. Představitelé těchto států se scházejí na zasedáních a summitech a řeší konkrétní situace a vývoj vztahů mezi nimi, jak jej vidí v budoucnu.

¹⁹ Evropská unie se soustředí na vývoj trhu USA a v poslední době také směřuje do Číny

RESUMEN

Historia de los países de América del Sur como los conocemos hoy se data en los inicios del siglo XIX. Siguiendo tiempos de guerras civiles, varias dictaduras, corriendo riesgos, sobreviviendo las crisis internas y mundiales, y mucho más, los países de América del Sur se convirtieron en una región, como la conocemos hoy. Hay países grandes y poderosos como el de Brasil, países pequeños y pobres, como el de Guyana. Hay mucha diversidad entre los países mismo teniendo una evolución similar. En el inicio tenían el mismo objetivo – ponerse independientes de España y Portugal (en caso de Guyana de Gran Bretaña y Surinam de Holanda, en los años 70 del siglo XX).

Desde las declaraciones de independencia de los países de la América del Sur siguió según sus reglas, no obstante, se pueden observar ciertas igualdades. Los países de Cono del Sur en los que la lengua oficial es el español (Chile, Argentina, Uruguay, Paraguay) siguieron con las luchas y guerras civiles, con las dictaduras, las separaciones y las unificaciones. Brasil inició con un imperio bajo la mano de Pedro I, y el noroeste del subcontinente formó un conjunto conocido como Gran Columbia. De todos modos, en cuanto a las posibilidades del desarrollo social, económico o mercantil que tenían esos países en aquella época, había mucha diferencia. Chile que era rico en el nitrógeno y cuprum, Brasil que tenía su cana de azúcar, Argentina y Uruguay que cultivaban el ganado de una calidad que no tenía competencia, entonces, estos países tenían problemas comerciales. Sin embargo, sufrían otros problemas. Brasil no quería llevar al cabo el esclavismo y el mercado con los esclavos, Chile y Argentina sufrieron varias dictaduras desastrosas, o de aporte. A Paraguay le perjudicó mucho la Guerra de la Triple Alianza, en la que perdió una parte de su territorio y un gran número de la población masculina, entre otras cosas. Hoy en día, algunos de estos países todavía siguen con las relaciones guerreras entre ellos. Venezuela y Colombia no pueden llegar a un acuerdo respecto al asunto de fronteras, donde se reconoce una enorme migración de criminalidad (las así llamadas “guerrillas”).

Evidentemente, la situación en la América del Sur ha mejorado notablemente a lo largo de los siglos XIX y XX. No obstante, hay hechos negativos comunes a todos estos países, con los que hoy en día sus gobiernos tienen que enfrentarse. Uno de los problemas graves es la pobreza. Hay regiones donde la gente vive con menos de 2 dólares por día. Otro problema significativo es el mal aprovechamiento de la riqueza en los recursos naturales que se pueden encontrar en el territorio. Algunos países están

todavía recuperándose de las dictaduras recién acabadas. Además, con la llegada de Hugo Chavez, Venezuela está pasando por una dictadura de izquierda.

En cuanto al producto interior bruto, el país más rico económicamente es Chile. Los ingresos de este país son en mayoría de industria metalúrgica e inversiones extranjeras. Chile tiene la puerta de su mercado bien vigilada y se preocupa de los candidatos de entrada en su mercado. Así podemos decir que la economía chilena sobrevive por sí misma y Chilenos saben bien como manejar con el dinero que ganan. Por otro lado, Brasil, o Venezuela tan grandes y ricos en los recursos naturales (en el caso de Brasil se trata de la exportación del café y cana de azúcar, los recursos del petróleo de Venezuela son tan altos que el país se encuentra en el quinto lugar en el mundo entre los exportadores del petróleo), y junto con ellos Argentina, el mayor exportador de la carne vacuna, se enfrentan a un estado de una gran pobreza. Los conflictos actuales entre Colombia y Venezuela, la fuerza de guerrillas y de los grupos narcotráficos y la corrupción, son otros rasgos que tienen una influencia negativa en los países de la América del Sur.

La situación actual por la que están pasando todos estos países no trae resultados positivos, y ellos están conscientes de ello, por eso buscan una manera de la resolución. No obstante, hay muchos factores, mencionados más arriba, que intervienen y hacen las soluciones más complicadas. La tendencia de resolver estos problemas vía cooperación, que hemos podido ver en la formación de Unión Europea, se transfirió a la América del Sur y se reflejó en las creaciones de varias organizaciones en forma de la cooperación internacional, que tienen como objeto la eliminación los elementos negativos. Así podemos fijarnos en tres organizaciones creadas en el subcontinente - dos regionales (Comunidad Andina, MERCOSUR), y una (UNASUR) que incluye todos los países excepto Guyana Francesa.

La Comunidad Andina es una organización que tiene por objeto una integración regional en la América Latina con el mercado común y el libre movimiento de personas. Sin embargo, la tarea no ha sido fácil siendo su miembro también el país tan inestable como Bolivia, conocida como la “capital de cocaína”. Mucha criminalidad causó discursos y peleas entre los países y varios conflictos. Aún así, la comunidad funciona como una unidad en diálogo. Bolivia tradicionalmente es considerada como una conexión entre la Comunidad Andina y la segunda organización – MERCOSUR.

MERCOSUR (Mercado Común del Sur) es una organización que funciona en base del mercado común con reglas válidas en todos los países miembros. Con la

entrada de Venezuela a la organización el año pasado (2010), los países se orientan a una cooperación en cuanto a la orientación al petróleo. Sin embargo, Uruguay no está contenta con este trato. Está en contra del régimen del Hugo Chávez. Su régimen y economía muy baja en prosperidad en últimos años pueden impedir el próximo desarrollo de la organización. Los ricos recursos del petróleo atraen a los dos gigantes – Brasil y Argentina a cooperar con la izquierda de Chávez.

La más nueva organización que está todavía en el estado de creación es UNASUR. UNASUR representa todos los países de la América del Sur menos Guyana Francesa. Incluye países tanto grandes, como pequeños, países influidos por EE.UU, o países que cooperan con Cuba; los países de diferentes culturas y evolución histórica. Los países que dedican su economía a diferentes sectores económicos y los países, que tienen algunos fines en común: paz y prosperidad, reducción de pobreza, y la unidad.

UNASUR está inspirada por la Unión Europea. En forma democrática quiere unir los países para impedir más violencia en las calles, eliminar la existencia de tanta pobreza que hay. Algunos países están muy bien conocidos negativamente por su alto nivel de corrupción. Esto será, según mi opinión, el problema que va a impedir a conseguir los objetivos del mercado. Sin la corrupción no sería tan difícil luchar contra la criminalidad y el tráfico de drogas. Sin luchar contra la corrupción, la comunidad UNASUR no va a cumplir sus fines principales por los cuales fue creada. Por lo tanto, debería exponer una metodología de eliminar la corrupción en las políticas altas de los países miembros. En total podemos ver un esfuerzo de parte de cada país suramericano de luchar contra factores negativos que impiden el próximo desarrollo de ellos. En próximos años habrá unos resultados, y vamos a esperar que sean positivos o neutrales.

CONCLUSION

Spanish and Portuguese colonies in South America gained independence at the beginning of the 19th century. Notable revolutionary leaders were Simón Bolívar and José de San Martín. Guyana and Suriname declared their independence from the United Kingdom and Netherlands during the 1970s. Since independence South American countries have been forced to deal with major wars (War of the Triple Alliance and the War in Pacific, for example), totalitarian regimes, internal conflicts, South American and global crises, poverty, slavery, and the violation of basic human rights and liberties. It is evident that many of these conditions are stubborn and have been critical topics in the current political scene. Some countries have realized that the solution cannot be found without international cooperation. Therefore, the integration within the political dialogue, which we could see in a form similar to that of the European Union for instance, transferred into South America. Related actions have already lead to the formation of several supra-national organizations. This text discussed three of those organizations in South America. Two are based on the regional level and the newest one includes all countries on the subcontinent.

For these countries the next task involves correcting problems like missing infrastructure, neverending distances, problems associated with extraction of mineral resources, sometimes increasing rates of poverty, and differences between individual national policies and cultures. Elimination of these phenomena should make integration much more possible.

Andean Community is an example how difficult this integration may be. Heterogeneity and internal conflicts in member countries that grow into the international ones (i.e. Columbia, Ecuador and Venezuela), imperil the existence of such supra-national organizations and limit deeper integration. Perhaps more successful may be MERCOSUR. Its main aim is to facilitate cooperation on the level of international business. Ideally this means, that the member countries attempt to determine the most lucrative and equitable compromises for all sides. However, even regarding MERCOSUR we can find some flaws such as policies related to dominance by bigger countries. For instance, the largest countries in the region – Argentina and Brazil – who sometimes dominate and make unfair demands on other countries.

Is the foundation of UNASUR the solution of those problems? This cannot yet be determined since UNASUR is still immature. Member states have shown a will of

mutual cooperation. Whether this will be permanent and whether it is strong enough to help correct these problems is not yet known. One complication which may cause this effort to fail is the close association between Brazil and Argentina and Hugo Chavez' leftist regime in Venezuela, which is suffering economically. Another potentially negative factor are the insatiable border conflicts between Venezuela and Columbia.

The refusal of South American countries to penetrate into the US market may seem contrary to global economic development. However, this isolationism has proven advantageous in the current global economic crisis: South American countries have been almost untouched by the economic downturn. For this reason, continued South American market isolation may be stable in the near future. However, some concentration of the market will most probably develop between member countries of UNASUR.

Commercial relations with the European Union are based on individual bilateral agreements, so closer relations between the European Union and South American supra-national organizations are not pursuable at this time. On the other hand, Spain and Portugal have had very good relations with South American countries and exploitation of these relationships within the Iberoamerican Community could improve communication between the European Union and Latin America. The Iberoamerican community includes Spain and Portugal and all their former colonies of Central and South America. Representatives of the Iberoamerican Community members states meet at regular meetings and summits where the concrete situations and evolution of relationships are discussed.

Přílohy

Příloha č. 1

Obrázek č. 1. Území Jižní Ameriky s vlajkami a hlavními m^[6]

Příloha č. 2

Obrázek č. 2 Členské státy Anského společenství k roku 2011

Vývoj HDP v členských státech Andského společenství (mld. \$)

	Kolumbie	Peru	Ekvádor	Bolívie
1960	4	2,5	1	0,6
1965	5,8	5	1,2	0,9
1970	7,2	7,2	1,7	1
1975	13,1	16,4	4,7	2,4
1980	33,4	20,7	11,9	4,5
1985	34,9	18,8	11,9	5,4
1990	40,4	26,3	10,4	4,9
1995	92,5	53,7	10,2	6,7
1996	97,2	55,9	21,3	7,4
1997	106,7	59,2	23,6	7,9
1998	98,4	56,8	23,3	8,5
1999	86,2	51,5	16,7	8,2
2000	100,4	53,3	15,9	8,4
2001	98,7	53,9	21,3	8,1
2002	98,2	56,8	24,9	7,9
2003	94,9	61,3	28,6	8,1
2004	117,2	69,7	32,6	8,8
2005	146,6	79,4	37,2	9,5
2006	162,8	92,4	41,7	11,5
2007	207,4	107,2	45,5	13,1
2008	244,6	126,8	54,2	16,7
2009	238,8	126,9	52	17,4
2010	288,2	153,8	58,9	19,8

Tabulka č. 1; tabulka k grafu č. 2 - vývoj HDP v členských státech Andského společenství (mld. \$), zdroj: MMF^[10]

Příloha č. 4

Obr. č. 6 Členské státy MERCOSUR k roku 2011

Vývoj HDP v členských státech MERCOSUR (mld. \$)

	Argentina	Brazílie	Paraguay	Uruguay	Venezuela
1990	141,4	462	9,3	5,3	47
1994	257,4	546,2	17,5	6,9	56,5
1995	258	769	19,3	8,1	74,9
1996	272,1	839,7	20,5	8,7	68,3
1997	292,9	871,2	24	8,9	85,8
1998	299	843,8	25,4	7,9	91,3
1999	283,5	586,9	24	7,3	98
2000	284,2	644,7	22,8	7,1	117,1
2001	268,7	553,6	20,1	6,4	122,9
2002	102	504,2	13,6	5	92,9
2003	129,6	552,5	12	5,5	83,6
2004	153,1	663,8	13,7	6,9	112,5
2005	183,1	882,2	17,4	7,5	145,5
2006	214,1	1088,9	19,8	9,3	183,5
2007	160,8	1366	23,9	12,2	226,5
2008	326,7	1652,6	31,2	16,9	311,1
2009	307,1	1594,5	31,3	14,2	326,1
2010	368,7	2087,9	40,3	18,5	387,9

Tabulka č. 2; tabulka k grafu č. 3 - vývoj HDP v členských státech MERCOSUR (mld. \$), zdroj: MMF^[10]

Příloha č. 7

Obr. č. 6 Členské státy UNASUR k roku 2011

Vývoj HDP v Chile, Surinamu a Guyaně (mld. \$)

	Chile	Surinam	Guyana
1990	31,6	0,4	0,4
1994	55,2	0,6	0,56
1995	71,3	0,69	0,62
1996	75,8	0,86	0,71
1997	82,8	0,93	0,75
1998	79,4	0,95	0,72
1999	73	0,89	0,69
2000	75,2	0,89	0,71
2001	68,6	0,76	0,7
2002	67,3	1	0,72
2003	74	1,3	0,74
2004	95,7	1,5	0,79
2005	118,2	1,8	0,82
2006	146,8	2,1	1,5
2007	164,3	2,4	1,7
2008	170,7	3	1,90
2009	160,9	3,3	2
2010	203,4		2,2

Tabulka č. 3; tabulka k grafům č. 4 a 5 - vývoj HDP v Chile, Surinamu a Guyaně (mld. \$), zdroj: MMF^[10]

Odkazy

- [1] <http://www.eclac.cl/>
- [2] www.census.gov
- [3] <http://www.mercosur.int>
- [4] <http://www.pptunasur.com>
- [5] <http://actualidad.rt.com/>
- [6] <http://latinskaamerikadnes.cz/jizni-amerika/>
- [7] <http://www.census.gov>
- [8] www.businessinfo.cz
- [9] <http://www.eclac.cl/estadisticas/>
- [10] <http://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2009/01/weodata/index.aspx>
- [11] <http://www.census.gov>
- [12] www.businessinfo.cz
- [13] www.latindailyfinancialnews.com
- [14] <http://www.rozhlas.cz>
- [15] <http://www.unasur-social.org/>

Seznam použité literatury

Tištěné zdroje:

- ANONYM (1999): Encyklopedie Diderot
- BETHELL, L. (2003): Historia de América Latina. América Latina Independiente 1820 – 1870. Barcelona
- BETHELL, L. (2009): Historia de América Latina. América del Sur, 1870 – 1930. Oxford
- BETHELL, L. (2009): Historia de América Latina. El cono Sur desde 1930
- CHALUPA, J. (2006): Chile. Praha. Libri
- KLEIN, WOLFRAM, F. (2000): El Mercosur: empresarios y sindicatos frente a los desafíos del proceso de integración. Caracas. Ed. Nueva Sociedad
- KLÍMA, J. (2003): Brazílie. Praha. Libri
- MIČKOVÁ, K., FILIPOVÁ, L., VANČURA, M. (2007): Regionální geografie Ameriky pro studenty učitelství zeměpisu pro základní školy. České Budějovice. Pedagogická fakulta.

PEČENKA, M., LUŇÁK, P. a kol. (1999): Encyklopedie moderní historie. Praha. Libri
PUEYO, L., REY CARLO, E. (2000): Mercosur, nuevos ambitos y perspectivas en el desarrollo del proceso de la integración. Buenos Aires. Ciudad Argentina
OPATRŇY, J. (1998): Amerika v proměnách staletí. Praha. Libri

Tištěné výtisky:

Deník El País

Mezinárodní politika: Ročník XXXII 10/2008, 4/2008, 6/2008, 12/2008, Ročník XXXIII 3/2009, Ročník XXXIV 1/2010, Ústav mezinárodních vztahů

Internetové zdroje:

<http://www.mercosul.gov.br>, Oficiální portál MERCOSUR

<http://www.comunidadandina.org>, Oficiální portál Andského společenství

<http://www.pptunasur.com/>, Oficiální portál UNASUR

www.elpais.com, Oficiální portál deníku El País

www.iir.cz, Oficiální portál Ústavu mezinárodních vztahů

<http://www.census.gov>, Mezinárodní statistický portál

www.businessinfo.cz, Portál s informacemi pro mezinárodní obchod

www.latinska-amerika.cz, Portál s informacemi pro obchod s Latinskou Amerikou

www.censo2010.indec.gov.ar, Oficiální portál sčítání lidu v Argentině 2010

<http://www.latindailyfinancialnews.com/>, Oficiální portál latinskoamerického deníku LDFN

<http://www.rozhlas.cz>, Oficiální portál Českého Rozhlasu

<http://www.monografias.com/trabajos35/proceso-democratico-venezuela/procesodemocratico-venezuela.shtml>